

NORDISK REVY

tidning för vetenskaplig kritik och universitetsangelägenheter.

under medverkan af

Prof. A. J. Alin, Prof. H. N. Almqvist, Bibl.-aman. A. Andersson, Fil. Kand. R. Arpi, Fil. Lic. A. Bendixson, Doc. J. E. Berggren, Doc. H. Bergstedt, Fil. D:r M. Billing, Labor. M. G. Blix, Doc. K. H. Blomberg, Doc. S. J. Boëthius, Doc. A. L. Bygdén, Prof. P. T. Cleve, Doc. O. A. Danielsson, Doc. D. Davidson, Bibliotekar. A. C. Drolsum, Doc. J. A. Ekman, Doc. A. Erdmann, Doc. H. von Feilitzen, Adj. P. A. Geijer, Prof. C. Goos, Prof. F. Gustafsson, Prof. J. Hagströmer, Prof. S. F. Hammarstrand, Prof. S. E. Henschen, Fil. D:r R. Hertzberg, Prof. H. H. Hildebrandsson, Prof. Edv. Hjelt, Doc. H. Hjärne, Prof. H. Häffding, Doc. O. V. Knös, Prof. I. S. Landtmanson, Prof. S. F. Leffler, Bibl.-aman. C. H. E. Lewenhaupt, Bibl.-aman. E. H. Lind, Doc. J. A. Lundell, Prof. C. G. Lundquist, Doc. A. N. Lundström, Jur. Kand. C. O. Montan, Prof. C. R. Nyblom, Doc. K. Piehl, Doc. A. F. Schagerström, Fil. Kand. F. von Schéele, Doc. J. H. E. Schück, Doc. S. A. H. Sjögren, Bibl.-aman. C. G. Stjernström, Prof. U. R. F. Sundelin, Doc. A. L. A. Söderblom, Doc. J. H. Théel, Doc. P. J. Vising, Doc. C. Wahlund, Doc. O. Widman m. fl.

utgifven af

Docenten **Adolf Noreen**, Upsala.

FÖRLÄGGARE: R. ALMQVIST & J. WIKSELL.

UPSALA, R. ALMQVIST & J. WIKSELL'S BOKTRYCKERI.

Teologi.

Martensen, H., Af mit Levnet. 1808—1883. I—III. Kjöbenhavn 1883. Pris 8,50.

Bland de många biografiska arbeten af stort intresse, hvilka under de senast förlutna åren framträdt inom den danska literaturen, intager biskop Martensens: Af mit Levnet en framstående plats. Framför allt måste det för teologen vara af synnerligt intresse att på ett sådant sätt, som dessa själfbiografiska »Meddelelser» möjliggöra, få blicka in i denne framstående mans inre utveckling, lära känna hans yttre lefnadsöden och hvad han såsom universitetslärare och biskop verkat, samt höra hans uppfattning af tilldragelserna på kyrkans och statens område under vårt århundrade och hans omdöme om de många framstående personligheter, med hvilka han stått i personlig beröring.

Författaren säger sig hvarken känna lust eller ha förmåga att skriva en fullständig själfbiografi, hvilken äfven skulle innehålla bekännelser efter Augustini föredöme. Hans hufvudsyftemål är att endast framställa enskilda delar af sin andliga utveckling, hvilka till äfven tyrs kunna intressera yngre män, som befinna sig i ett liknande inre tillstånd, hvori han själf befunnit sig, samt att därjämte lemna belysning af enskilda punkter af sitt offentliga lif.

I arbetets första del skildras barndoms- och skoltiden, student- och kandidatåren samt den utländska resa, på hvilken förf. åren 1834—1836 var stadd. I Berlin gjorde han under denna resa bekantskap med Marheineke, hvars föreläsningar i symbolik och praktisk teologi han besökte, och med Steffens, hvilken han hörde föreläsa naturfilosofi och antropologi. I Dresden besökte han Tieck, hvars berömda uppläsning af dramatiska arbeten han var i tillfälle att få höra. Till Heidelberg förde honom ästundan att lära känna Daub, »den spekulativa teologiens fader, af hvilken man väntade alla problems lösning».

På biblioteket i H. fann Martensen ett band af Taulers predikningar samt några få af Eckarts. Bådadera intresserade honom i hög grad, och han beslöt därföre att egna en grundlig undersökning åt hela medeltidens mystik. — I Tübingen gjorde M. personlig bekantskap med Strauss.

Viktigast för hans utveckling torde hans vistelse i München hafva varit, där han hörde Schelling och Franz Bander föreläsa, af hvilka den senare i synnerhet utöfvade ett stort inflytande på honom. — Med en viss förkärlek skildrar M. sin vistelse i Wien, där han infördes i en hel krets af literära personligheter, och bland dem tecknar han tämligen utförligt skalden Lenau, i hvilken han fick en mycket förtrolig vän. — På hemvägen reste M. öfver Paris, där han för första gången sammanträffade med J. L. Heiberg, och där han äfven lärde känna P. A. Heiberg, Johanne Louise Heiberg samt Carl A. Hagberg. — I den andra delen skildrar förf. bland annat sitt personliga förhållande till J. H. Paulli, J. A. Dörner, det Heibergska huset, Oehlenschläger, Grundtvig, Mynster samt konungahuset. — I den tredje delen framställas bland annat de uppgifter, han haft att lösa såsom Sjællands biskop. Af stort intresse är hans teckning af partierna *i* och *utanför* »Folkekirken».

På det flärdlösa, åskådliga och tilltalande sätt, som för Martensens framställning i allmänhet är utmärkande, har han här skildrat sin långa och rika lefnad, och han har i en anmärkningsvärd grad förstätt att hålla dessa själfbiografiska »Meddelelser» fria från sådant, hvori äfven hans vänner skulle hafva funnit själfberömmelsen tala.

J. E. B.

Teologisk Tidskrift. Utg. af Martin Johansson. XXIV. 6. *Ernst Holmberg*, Valdenserkyrkan i Italien. *K. Henning*, Bidrag till kännedomen om de religiösa rörelserna i Sverige och Finland efter 1730. *S. L. Bring*, Huru skall

genom konfirmandundervisningen ett kyrkligt sinne kunna hos nattvardsbarnen bäst befrämjas? Anmälningar.

Tidskrift för kristlig tro och bildning. Utg. af K. H. Gez. von Schéele och U. L. Ullman. II. 1. Red., Hvarför tro vi bibeln vara Guds ord? I. J. A. Ekman, Den gammaltestamentliga historiens betydelse. Pontus Wikner, Tal öfver Matt. 24, 15—28. Red., Marthin Luther uppfostraren. E. F. Lochmann, Ett bref från Darwin, jemte aforismer. Anmälningar.

Afskedsmodet i Köbenhavn med missionær Skrefsrud och fru Börresen 16—19 okt. 1883. Köbh. 1884. I kommiss. hos Lehmann & Stage.

Juridik.

Matthiass, B., Das Foenus nauticum und die geschichtliche Entwicklung der Bodmerei. IV, 132 s. 8:o. Würzburg (Stuber). 1881. 3 Mk.

Inom sjörätten finner man mer än en rättsbildning, som afviker från den allmänna rättens institut. En sådan sjörättslig egendomlighet är bodmerilånet. Utmärkande för detsamma är dels, att långifvaren njuter panträtt och förmånsrätt i skepp, frakt eller inlastadt gods, dels ock att han endast ur dessa föremål, men ej ur gäldenärens öfriga förmögenhet, äger söka sin betalning, så att han, om olycka under resan inträffar, kan komma att gå förlustig sin fordran. Det är detta rättsinstituts historia förf. i föreliggande arbete företagit sig att skildra. Han följer dess spår ända tillbaka till den indiska lagstiftningen, genomgår de romerska rättskällornas stadganden samt institutets utveckling under medeltiden och söker slutligen uppvisa, i hvilken mån den nu gällande rätten kan anses vara en fortbildning af äldre grundsatser.

I dess nuvarande tyska form anser han bodmeriet vara en användning af den äldre tyska rättens panträttsliga institut, "Satzung", sådant detta framträdde i dess yngre form, under det att det romerskrättsliga "foenus nauticum" hade en väsentligt annan karakter, hvaraf spår återfinnas i den franska lagstiftningen.

Förf:s arbete, hvilket vitnar om icke obetydlig beläsenhet, måste anses såsom ett intressant bidrag till sjörättens historia; praktiska konsekvenser med hänsyn till uppfattningen af själfva institutet, sådant det är, har förf. icke sökt draga.

I. Afzelius.

Borgh, van der, R. Statistische Studien über die Bewährung der Actiengesellschaften. 328 s. 8:o. Jena, Gustav Fischer 1883. 8 Mark.

I denna skrift, hvilken utgör 3:dje bandets första häfte af Conrad's "Sammlung nationalökonomischer und statistischer Abhandlungen" o. s. v., utgår förf. från, att den särskildt i hans hemland mycket diskuterade frågan om aktiebolagets lämplighet och användbarhet såsom form för affärsföretag ej kan lösas, utan att man dels ej nöjer sig med mer eller mindre abstrakta resonemang, utan ingår på en undersökning af den erfarenhet angående aktiebolag, som föreligger, dels vid tillgodogörande af denna erfarenhet skiljer emellan olika områden af affärlifvet

samt söker besvara frågan särskildt för hvar och ett af dessa. Förf. har sökt att i ofvanstående arbete lämna ett bidrag till en dylik lösning af frågan.

Sedan han sid. 1—8 lämnat en öfersikt öfver den värdefullare delen af litteraturen angående aktiebolag, undersöker han sid. 9—22 aktiebolagets och privatföretagets resp. företräden och brister, i den mån dessa kunna härledas ur kändedomen om å ena sidan dessa båda affärsformers karaktäristiska sidor, å andra sidan affärs- och näringslifvets allmänna förhållanden och fordringar. Privatföretaget utmärker sig därigenom, att affärsinnehafvaren personligen bär ansvaret för affärens gång, i det han får stå risken af företagets misslyckande, samt genom den själfständiga och oafhängiga ställning, som affärsinnehafvaren såsom sådan intar. Aktiebolaget åter utmärker sig därigenom, att affärsinnehafvarnas (aktieegarnas) ansvar är begränsadt och risken delad dem emellan, samt genom saknaden af en verkligt intresserad ledare af affären. Han visar vidare, huru dessa egendomligheter måste göra sig gällande i form af företräden och brister hos de båda formerna af affärsföretag. Denna framställning erbjuder visserligen egentligen intet nytt, men utmärker sig dels genom ett klart och bevisande angifvande af sammanhanget mellan hvardera affärsformens utmärkande egenskaper å ena sidan och dess företräden och brister å den andra, dels genom sträfvan att så opartiskt som möjligt skipa rätt mellan de båda affärsformerna. Han kommer därvid till det resultatet, att aktiebolagsformen dels är nödvändig på de områden af näringslifvet, där hvarje särskildt affärsföretag erfordrar så stort kapital, att detsamma ej skulle kunna anskaffas af enskilda affärsmän, dels lämpar sig väl för sådana områden, som ej erbjuda stora växlingar i konjunkturerna, utan inom hvilka de särskilda affärsföretagen arbeta så att säga mera automatiskt. Aktiebolagets egentligaste användbarhetsområde skulle altså blifva de slags företag, som ha att uppvisa båda dessa förutsättningar.

Han skriker därefter till att pröfva och närmare precisera dessa på abstrakt väg vunna satser genom erfarenheten angående aktiebolag och stöder sig därvid på ett mycket rikhaltigt och omfattande statistiskt material, hämtadt från Tyskland och Österrike—Ungern. Denna statistik, hvars tillförlitlighet vi ej kunna pröfva, omfattar för en längre följd af år uppgifter angående bolagens utdelningar, aktiernas kurser, aktiekapitalernas storlek, skulder, reservfonder m. m.; alla dessa sidor måste beaktas vid bedömande af företags framgång. Han kommer därvid efter en minutiös undersökning till följande resultat. Aktiebolaget lämpar sig för bankaffärer (i egentlig mening, ej s. k. crédit mobiliers), försäkringsrörelse, järnvägar samt inom den egentliga industrien för gasfabrikation, transportindustri, grufvor och bruk. I afseende å textil- och gummiindustrien äro siffrorna sådana, att man endast med reservation kan beteckna dessa områden såsom lämpliga för denna affärsform. Nu visar samma statistik, dels att i alla dessa grenar af affärsföretag, med undantag af vissa delar af textilindustrien samt gummiindustrien, de särskilda företagen erfordra stora kapital, dels att, med undantag af textilindustrien och måhända grufdriften, växlingarna i konjunkturerna äro mycket eller jämförelsevis ringa.

Förf. betonar emellertid och med rätta, att detta resultat ej kan anses strängt bevisadt genom förf:s arbete, och detta på grund af materialets begränsning och svårigheten att tyda detsamma. Naturligt är ock, att frågans lösning på den af förf. inslagna vägen kräver en statistik från alla kulturländerna och för en längre tid. Men en sådan statistik af tillräckligt tillförlitlig beskaffenhet är ej möjlig förr, än alla aktiebolag åläggas att offentliggöra tämligen speciella årliga redogörelser för sin affärsverksamhet. Ett sådant åläggande är ju också behöfligt såsom ledning för allmänheten vid placeringar af penningar i affärsföretag.

Man måste akta sig att ur författarens arbete draga den slutsatsen, att privatföretag skulle kunna bedrivas med framgång eller med större framgång än aktiebolag på alla de områden, där aktiebolag i allmänhet ej lyckats. Ty det är väl att observera, att förf:s statistik endast gäller aktiebolag. Med afseende å privatföretag får man nöja sig med de resultat, som på rent teoretisk väg kunna vinnas, då väl aldrig någon användbar statistik angående dessa torde kunna erhållas.

D. D.

Nationalökonomisk Tidsskrift. Udg. af Will. Scharling og Aleksis Petersen-Studnitz. N. R. I. 6. *Will. Scharling*, Ind- og Udvandring til Danmark 1820—82. m. m.

Ugeskrift for Retsvesen. Redig. af O. J. Levison. 1883. n. 66—80. Domme. m. m.

Norsk Lovtidende. 2:den Afdeling. 1883. 2. Samling af Love, Resolutioner m. m. — 3. Handels- og Søfarts-Traktater mellem de forenede Riger og Spanien, afsluttede i Madrid den 15:de Marts 1883. Resolutioner, cirkulær m. m.

Tidskrift utgifven af Juridiska föreningen i Finland. 1883. 2. *J. J. Nordström*, Historisk inledning till 1851 års skogslag. *R. A. Wrede*, Om begreppet litis contestatio och dess betydelse för den nyare processrätten. Jurid. fören:s förhandl. öfver 1883 års öfverläggningsämnen. Rättsfall. Juridisk bibliografi.

Norsk Retstidende. 1883, N:o 37. Repertorium for praktisk lovkyndighed. Statsminister Stangs Afhandling om Sanktionsretten. Professor Auberts Vexelret. Domme. m. m. N:o 38. En fremstilling af hele Nutidens offentlige Ret. Les constitutions modernes. En ny tysk Fremstilling af Vexelretten. En samling af alle Landes Handelslove. Svensk litteratur. Domme. m. m.

Marquardsen, Heinrich, Handbuch des öffentlichen Rechts der Gegenwart in Monographien. Erster Band, erster Halbband: Allgemeines Staatsrecht von *Carl Gareis*; Staat und Kirche von *Paul Hinschius*; XIV o. 380 s., stor 8:o; pr. 9 Mk. (för icke subskribenter 14 Mk.). — Zweiter Band, erster Halbband: Das Staatsrecht des deutschen Reiches von *Paul Laband*; Das Staatsrecht der Reichslande Elsass—Lothringen von *A. Leoni*; VIII o. 308 s., stor 8:o; pr. 8 Mk. (för icke subskribenter 12 Mk.). — Freiburg i. B. & Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck).

Voigt, Moritz, Die XII Tafeln. 1 Band. Geschichte und allgemeine juristische Lehrbegriffe der XII Tafeln nebst

deren Fragmenten. XII o. 859 s., 8:o. Leipzig, A. G. Liebeskind.

Hagerup, Francis, Om Kjøb og Salg. Forelæsninger holdte ved Kristiania Universitet Vaaren 1883. Særaftryk af »Norsk Retstidende» for 1883. 128 s., 8:o; Kra H. Tangen.

Filosofi.

Eduard Zeller: Grundriss der Geschichte der griechischen Philosophie. Leipzig, Fues. 1883. 317 s. 8:o. 4 M. 40 Pf.

Man har år efter år vid våra svenska universitet klagat öfver bristen på lämpliga elementararbeten i de filosofiska disciplinerna, ej minst i filosofiens allmänna historia. Af svenska arbeten äro prof. S. Ribbing's bekanta »Grundlinier» det enda, som ej nu är föråldradt, i detta ämne; men, ehuru dessa visserligen i sin strama skematiska framställning inrymma en rikedom af antydningar och hänvisningar, som vid studiet af vidlyftigare arbeten äro ovärderliga, så duga de dock — såsom deras förf. också själf utsagt — på intet sätt att sätta i stället för utförda framställningar. Ingen af de många tyska handböckerna är heller fullt lämplig för de nutida svenska nybörjarna i filosofi. Hegels epokgörande arbete kan ej längre göra oss samma tjänst, som våra fäder; det är därför alt för mycket afvikande från nu i vårt land allmänt gällande filosofiska och historiska åskådningssätt. Och Schwegler's kompendium, som emellanåt här blifvit användt, har alltid varit för mycket ytligt äfven i de delar, där det ej nu är föråldradt. Man har därför så godt som uteslutande varit hänvisad till E. Erdmann's »Grundriss», — ett arbete, som dock är väl hårdläst och dessutom alt för omfattande (omkr. 1500 stora sidor), för att vara fullt lämpligt såsom första elementarbok i ämnet.

Man har därför äfven i vårt land skäl att med glädje hälsa underrättelsen om, att den erkände mästaren i den filosofiska historieskrifningen dr *Eduard Zeller* utgifvit en kortfattad framställning af *den grekiska filosofiens historia* — eller af just den del af nämnda vetenskap, hvori saken af ett dugligt kompendium kanske varit allra mest känbar, ity att kunskapen däri framför alt utgör det filosofiska studiets utgångspunkt och grundval. Såsom ingen annan hade Zeller dokumenterat sig som den rätte mannen för att gifva oss den härför erforderliga läroboken. Genom sitt omfattande verk: »Die Philosophie der Griechen», hvars tredje upplaga nu är fulländad, har han obestriddligen tillkämpat sig rangen af vår tids främste kunnare af i fråga varande ämne, liksom han såväl genom detta sitt hufvudarbete, som genom sin mera populärt hållna »Geschichte der deutschen Philosophie seit Leibnitz», visat sig i ovanlig grad mäktig ett på en gång lättfattligt och fullt vetenskapligt framställningssätt.

Ehuru vi naturligen ej anse oss kompetenta att bedöma en sådan mästares arbete, ha vi dock trott oss böra därpå fästa den svenska allmänhetens uppmärksamhet, låtande arbetet karakterisera sig själf genom följande utdrag ur förordet:

Förf. uppgifver såsom sitt arbetes syfte att »gifva de studerande ett hjälpmedel för de akademiska föreläsningarna, hvilket skulle underlätta deras förarbete och bespara dem det tidsödande upptecknandet efter dikta- men, utan att dock gå lärarens föredrag i vägen eller åläggas det bojor». — »Jag har därför gjort till min uppgift», fortsätter förf., »att af de filosofiska systemen och förloppet i deras historiska utveckling gifva mina läsare en bild, som innehåller alla väsentliga drag, och äfven lämnar de viktigare literaturhänvisningarna och källcitaterna. Men liksom jag i sistnämnda afseende inskränkt mig till det oundgängligaste, så har jag också i den historiska framställningen enligt regeln blott i korthet antydtt de punkter, till hvilka man lämpligen kan anknyta allmänna historiska betraktelser eller ock speciellare förklaringar och undersökningar, eller vid hvilka tillägg till mitt större arbete syns behöfliga. En utförligare tillsats af sistnämnda art innehålla tredje och fjärde paragraferna (om källskrifter och andra framställningar af ämnet). Mina grundlinier äro närmast afsedda för nybörjare.»

S—e.

I **Ny svensk tidskrifts** första häfte för detta år har prof. Axel Nyblæus anmält Boströms af doc. Edfelt utgifna skrifter 1:sta delen. Den andra delen var ännu ej utkommen, då prof. Nyblæus nedskref sin uppsats. Han gifver oss en studie öfver Boströms utvecklingshistoria, för hvilkens riktighet han, åtminstone rörande väsentliga punkter, finner stöd i de af doc. Edfelt utgifna skrifterna af Boströms hand. Särskildt gör han (mot doc. Burman) gällande ett nära sammanhang mellan Grubbes och Boströms filosofiska tänkande. Dessutom egnas en ganska utförlig granskning åt den uppsats om Boström, med hvilken doc. Edfeldt inledt samlingen. Hans granskning går ut på att visa, det doc. Edfeldt »gör sig skyldig till en missuppfattning af en af hufvudpunkterna i Boströms system, en missuppfattning som är af så genomgripande natur, att den verkar upplösande på hela den Boströmska verldsåsikten». Tvistepunkten rör frågan om den närmare beskaffenheten af de gudomliga ideernas fullkomlighet.

Spencer, Herbert, Utvecklingsläran, öfvers. från engelska originalet "A system of synthetic philosophy, Vol. I, First principles" af *Victor Pfeiff*. 2. (s. 241—501) Upsala, R. Almqvist & J. Wiksell. Pr. 3 kr.

Kleen, Richard, Försök till framställning i naturrätt och rättsliga förbegrepp. Förra afdelningen: Allmän naturrätt. Förra delen: De naturliga rättsbegreppens giltighet. Senare bandet. 500 s. (715—1214), stor 8:o. Stockholm, Jos. Seligmann & c:o. Pr. 6: 50.

Historia.

Schrader, Eberhard. Die Keilinschriften und das Alte Testament, mit einem Beitrage von Dr Paul Haupt. Zweite umgearbeitete und sehr vermehrte Auflage. Nebst chronologischen Beigaben, zwei Glosaren, Registern und einer Karte. Giessen. J. Ricker'sche Buchhandlung. 1883. VII och 618 sidor stor 8:o. (Boklädspris 16 Mark).

De framsteg, som läsningen och tolkningen af kil-inskrifterna hafva gjort, isynnerhet under de senaste årtiondena, i förening med de städse fortgående fynden i de af årtusendens grus täkta ruinerna af de fordom blomstrande städerna vid Euphrats och Tigris' stränder, hafva i våra dagar spridtt ett öfverraskande och allt mer klarande ljus öfver ett af de äldsta och hittills dunklaste skedena i den mänskliga odlingens historia. Ur dessa ruiner talar till oss en uråldrig civilisation, bevitnad af talrika, till en del blomstrande städer; af sorgfälligt odlade och med dammar mot flodernas öfversvämningar skyddade åkerfält, vingårdar och olivplantager; af en genom införsel af utländska racedjur främjad boskapsskötsel; af en af vägar och kanaler underlättad samfärd till lands och vatten; af en högt uppdrifven industri och konst, hvilkas alster dels omnämnas i inskrifterna, dels afbildas på minnesvårdarna och de kongliga palatsens skulpterade väggtäflor, som man skulle kunna kalla den tidens gobeliner; af ståtliga af konsten smyckade palats och tempel; och framför allt af talrika offentliga och enskilda urkunder (bland de senare en babylonisk bankfirmas räkenskaper) och en rik litteratur, som, tack vare det vanligtvis af ler bestående skriftmaterialets beskaffenhet, trotsat lågornas härjande framfart och tidens gnagande tand. — En mängd franska, engelska och tyska forskare hafva i ädel täflan bemödat sig om att afslöja denna länge dolda forntids hemligheter. I dessa forskares led intager *Eberhard Schrader* ett bland de främsta rummen. Redan förut känd såsom teolog och bibeltolkare (*De Wette-Schrader, Einleitung in die kanon. und apokryph. Bücher des Alten Testaments*, etc. Berlin 1869), har han under de båda senaste årtiondena företrädesvis egnat sig åt den chaldäisk-assyriska språk- och fornforskningen. Redan år 1872 utgaf han första upplagan af sitt arbete: »*Die Keilinschriften und das Alte Testament*», (i citat betecknad *K. A. T.*). Detta efterföljdes sex år senare af ett annat för både språk- och historieforskaren högst värdefullt verk, »*Keilinschriften und Geschichtsforschung (K. G. F.), ein Beitrag zur monumentalen Geographie, Geschichte und Chronologie der Assyrer, Giessen 1878, VIII, 558 sidd. 8:o*. Dessutom har han författat åtskilliga mindre afhandlingar i assyrisk fornforskning, af hvilka vi här vilja nämna tvänne: »*Die Namen der Meere in den assyrischen Inschriften*» (i »*Abhandlungen der Berliner Akademie der Wissenschaften*» för år 1878) och »*Zur Kritik der Inschriften Tiglath-Pileser's, des Asserhaddon und des Assurbanipal*» (a. st. för år 1879 [1880]).

Det förstnämnda arbetet (*K. A. T.*), hvans förliedet är utgifna nya, omarbetade och betydligt utvidgade upplaga är föremålet för denna anmälan, kan betecknas såsom en på de chaldäisk-assyriska kilskriftsurkunderna grundad kommentar till Gamla Testamentets skrifter. Det börjar med en ganska intressant jämförelse mellan den bibliska och den chaldäiska skapelsehistorien, de hos Hebräerna och Chaldäerna gängse sägnerna om »den stora floden» (»syndaflo- den»), såsom den blifvit kallad, väl på grund af ett missförstånd af det tyska ordet »Sindfluth») o. s. v. Äfven de i Mose b. I, 10 (folkstamtaflan; jfr Krönike-b. I, 1) förekommande folknamnen finna riklig belysning genom de af förf. meddelade utdragen ur de assyriska inskrifterna. Särskildt vilja vi fästa läsarens uppmärksamhet på den till-

talande lösning, förf. söker gifva den dunkla och mycket omordade gåtan om Nimrods, d. v. s. Chaldäernes, förmenta kuschitiska börd. Enligt hans i anmälarens tanke högst sannolika förmodan härrör nämligen denna uppgift från en förhastad identifikation af namnen *Kusch* (Ägypt. *Kesch*—Äthiopien, Nubien) och *Kasch*, *Kaschi*, som i kil-inskrifterna betecknar ett i Chaldäen bosatt folk, antagligen af den semitiska stammen. Sammaledes belysas de i Gamla Testamentets följande böcker förekommande folk- och ortnamnen. — Af största intresse för historieforskaren är dock den kontroll, som G. Testamentets historiska beståndsdelar, isynnerhet Konunga- och Krönikeböckerna, underkastas medels de assyriska inskrifterna. Det visar sig härvid, att, såsom förf. själf anmärker, de bibliska källornas uppgifter rörande själfva händelserna i alt hufvudsakligt bekräftas och ofta fullständigas af de assyriska urkunderna, ja, att mycket i de förra först genom de senare får sin rätta belysning och nöjaktiga förklaring; men att däremot de först under och efter exilen författade och ur äldre krönikor utdragna Konunga- och Krönikeböckernas kronologi, som äfven lider af inre motsägelser, måste beriktigas med ledning af de assyriska källorna, hvilkas kronologiska tillförlitlighet vi äga flera säkra medel att kontrollera. I Assyrien uppkallades nämligen året efter någon hög, till årsfadder (eponymos) utsedd ämbetsman, eller efter konungen, hvilken t. o. m. Tiglath-Pileser II (reg. 745—727) regelmässigt själf innehade denna värdighet det andra (fulla) året af sin regering. Af en sådan »*limmu*» (eponymats-) längd har man efter hand upptäckt flera fragment, som till en del blott äro särskilda, men hvarandra fullständiga utdrag ur samma urkund. Härigenom har man lyckats fastställa den, såsom förf. bevisat, oafbrutna raden af dessa assyriske årsfaddrar fr. o. m. år 892 t. o. m. år 666 f. Kr. Ett af exemplaren, omfattande tidskiftena 817—723 och 708—704 f. Kr., innehåller tillika för hvarje år korta anteckningar rörande de märkligaste händelserna, såsom härnadståg, pest, uppror o. s. v. Då dessa längder fr. o. m. år 747 f. Kr. (Nabonassars æra) löpa parallelt med den så kallade *Ptolemäiska kanon*, hvars kronologiska tillförlitlighet till fullo bekräftats af nyare astronomiska beräkningar, så kan man genom jämförelse med densamma noggrant bestämma, hvilket år före vår tidräkning motsvaras af hvarje »*limmu*» (eponymat) i förutnämnda limmulängd. Och det sålunda fastställda kronologiska skemat har tillika själf vunnit en lysande bekräftelse genom nyare astronomiska beräkningar. I den annalistiska limmulängden omtalas nämligen, att under konung Assur-danil III:s regering och Purilsagali's eponymat (763 f. Kr.) en solförmörkelse inträffat i månaden Schivanu (Maj—Juni); men noggranna astronomiska beräkningar (för hvilka förf. redogjort i *K. G. F.* sid. 338 o. ff.) hafva ådagalagt, att en solförmörkelse verkligen ägde rum d. 15 Juni nämnda år, och att den var nära total i Ninive. Genom denna bevisade tillförlitlighet erbjuder oss den chaldäisk-assyriska kronologien ett säkert medel att kontrollera och rätta den bibliska. I ett viktigt och för Israeliterna epokgörande fall stämma de fullkomligt öfverens, nämligen rörande Samarias eröfring af Assyrierne år 722 f. Kr. (Dock bör härvid Konunga-b. II, 18, 9 o. ff. rättas därutinnan, att det visserligen var Salmanassar [IV] som började belägra Samaria, men att det först var hans

[äfvén af Esaias c. 20 omtalade] efterträdare Sarrukin [Sargon] som intog det.) Men ju mera man från denna tidpunkt går tillbaka i tiden, desto mera växer skiljaktheten mellan den bibliska och den assyriska kronologien. Så skall t. ex. konung Achab af Israel enligt den förra hafva regerat 917—897 f. Kr.; men ur assyriska inskrifter från konung Salmanassar II:s tid framgår, att denne konung i det blodiga slaget vid Karkar år 854 f. Kr. besegrade konungen af Damaskus och hans bundsförvänder, bland hvilka äfven var konung »Achabbu» (= Achab) af Israel. Af en annan assyrisk inskrift från samme konungs tid erfara vi, att konung Jehu af Israel, som enligt den bibl. kronologien skall hafva regerat 884—856 f. Kr., erlade skatt till Salmanassar under dennes krig med konung »Chazailu» (Hazaël) af Damaskus 842—838 f. Kr. Vidare har förf. på ett öfvertygande sätt ådagalagt, att den i Kon. b. II, 15, 19 omtalade konung Phul (Pul) af Assyrien, till hvilken konung Menachem af Israel erlade tribut, var ingen annan än Tiglath-Pileser II, som i Ptolem. kanon kallas *Πῶρος* = Assyr. *Pulu*, hvilket antagligen var hans ursprungliga namn. Men i sammanhang härmed rättar förf. den bibl. kronologien för denna tid. Af de assyriska inskrifterna framgår nämligen, att konung »Azrijahu» (Azarjah) af Juda omkr. år 740 f. Kr. förde krig med Tiglath-Pileser; att »Minichimmi af Samerina» (Menachem af Samaria) år 738 erlade tribut till den sistnämde; att »Jahuchazi» (Jo-achas, Achas) af Juda år 734 med skänker utverkade sig hans bistånd mot »Pakacha» (Pekach) af Israel och »Rasannu» (Rezin) af Damaskus, och att den assyriske konungen år 732 (icke 740) intog sistnämnda stad. — Detsamma gäller till en del äfven om tiden efter Samarias fall. Så har förf. med ledning af de assyriska källornas vitnesbörd bevisat, att Sanheribs bekanta tåg till Palästina företogs först år 701, icke år 714 f. Kr., såsom man förr lika allmänt som oriktigt antagit.

Af dessa spridda antydningar, till hvilka anmälaren här måste inskränka sig, torde emellertid läsaren kunna sluta till den stora och viktiga betydelse, som Schraders ifrågavarande arbete, isynnerhet i sin nya, omarbetade upplaga, äger, såväl för den fördomsfria bibeltolkningen och bibelkritiken, som för den på autentiska urkunder grundade häfdaforskningen.

Man bör äfven hålla förf. räkning, för det han till sina öfversatta utdrag ur assyriska inskrifter städe bifogar urtexten, återgifven med latinska bokstäfver; ty härigenom är äfven den läsare, som icke kan läsa kilskriften, satt i tillfälle att, med tillhjälp af de bifogade glossarierna, själf pröfva öfversättningens noggrannhet.

Såsom bilagor innehåller boken de hittills upptäckta fragmenten af den nämnda limmulängden, den ptolemäiska kanons konungalängd, med bifogande af konungarnas rätta assyriska och persiska namn, och tvänne glossarier, det ena af Paul Haupt och särskildt hänförande sig till den chaldäisk-assyriska berättelsen om den »stora floden». Därpå följer ett namn- och sakregister, som för forskaren i hög grad underlättar bokens användande, och slutligen en af H. Kiepert utarbetad karta, hvarå ortnamnen återgifvas så, som de läsas i inskrifterna, men, där så behöves, med bifogande af de vanliga (hebräiska eller grekiska) namnen.

S. F. H.

Historisk Tidsskrift. Udg. af den danske historiske Forening. 5. R. IV. 2. *L. Koch*, Oplysninger om Forholdet mellem Struensee og det danske Kancelli. *C. F. Bricka*, Jakob Jespersen, en dansk Humanist paa Reformationstiden. *J. N. Madvig*, Et Bidrag til historisk Belysning af Tanker om Slesvigs Deling som Løsning af den dansk-slesvigholstenske Strid. *Otto Blom*, Danske Stykkestøberier for Metalskyts. Literatur. Smaastykker.

Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie, udg. af det Kongel. Nord. Oldskrift-Selskab. 1883. 3. 4. *George Stephens*, Prof. S. Bugges Studier over nordisk Mythologi. Oversat efter "Mémoires des Antiquaires du Nord 1882—1884" og gennemset af Forf.

Literaturhistoria.

Schöldström, Birger. Förbiskymtande skuggor. Minnen och anteckningar. 265 ss. 8:o. Sthlm. Wilh. Bille.

Ofvanstående samling är väl egentligen af författaren afsedd att vara en skönliterär produkt, ungefär i samma stil som *Blanche's Bilder* ur verkligheten; och fäster man sig vid den lätta och behagliga formen, kan arbetet äfven med framgång upptaga täflan med denna föregångare. Åtskilliga uppsatser — ehuru äfven de skrifna med samma lediga penna — förtjäna dock att inrangeras inom literaturhistorien. Vi fästa oss särskildt vid de båda uppsatserna om *Lucidor*. Författarens lyckliga upptäcker angående denne skalds lefnadsöden hafva väl förut varit bekanta för forskare, och resultatet äfven för allmänheten; men detta hindrar ej, att man bör känna sig tacksam, att hr Schöldström nu meddelat dem i en för hvar och en tillgänglig upplaga. Äfven uppsatserna om »*Trompeten*» och *Hjälten i Blanche's lustspel* Ett resande teatersällskap» sakna ej sitt historiska intresse. Förf:s skildring af musikprocessen har kanske mindre betydelse, då sanna förhållandet redan är känt genom *De Geers* lefnadsteckning af *Järta*, hvilken afhandling egendomligt nog ignoreras af förf. En vinst hade varit, om korrekturläsningen af de latinska sentenserna varit noggrannare, så att man sluppit se *rediculum*, jurare verba magistri, *concilium abeundi* o. d.

H. S.

Gigas, E., En spansk Marsk Stig. Særtryk af Nord. tidskr. f. filol. Ny række. VI.

Dr Gigas har i denna synnerligen intressanta studie fäst uppmarksamheten på, att *Lope de Vega* i en af sina bästa historiska dramer, *El principe despeñado*, behandlat samma ämne, som är bekant från de danska Marsk-Stig-visorna. Förf. kommer efter en sorgfällig och lärrik undersökning af Navarras historia till det resultat, att Lope hämtat sitt ämne från två navarresiska sägner, som han sammangjutit och delvis modifierat, men vågar icke uttala sig om, huruvida Marsk-Stig-motivet möjligen införts i Spanien från Tyskland, utan påpekar blott, att man synes kunna samla en hel grupp af hvad man kunde kalla Marsk-Stig-sägner från skilda folk och tider, som möjligen kunna stå i samband med hvarandra.

En utförligare studie af dessa sägner i dess olika behandling skulle vara af största intresse, och vi hoppas, att förf. kanske i framtiden vill skänka oss en sådan.

Vi äro honom emellertid nu tacksamma för, att han påpekat den intressanta likheten mellan det danska motivet och det spanska uti *Lope de Vegas* storslagna drama, som är en af den spanska dramatikens mest karakteristiska företeelser.

H. v. F.

Schück, Henrik, William Skakspere, Hans lif och värksamhet. En historisk framställning. Med teckningar. Förre hälften. IV + 160 ss., 8:o. Sthm, Jos. Seligmanns förlag. Pr. 2,50.

Sammlaren. Utg. af Sv. Literatursällskapets arbetsutskott. IV. 1. Redogörelse för Sv. Literatursällskapets årsmöte. *G. E. Klemming*, Guds Verk och Hvila. *G. E. Klemming*, Anteckningar af och om *Buréus* (början). *I. Fehr*, Fabeln om *Kärleken* och *Dårskapen* i den svenska literaturen och något om dess utländska förebilder. *Karl Warburg*, Literaturhistoriska anteckningar. *G. Stjernström*, Literaturhistorisk bibliografi 1882. — Smärre meddelanden. — Frågor.

Klassiska språk.

Dahl, Bastian: *Die lateinische Partikel Ut.* (Kristiania universitetsprogram, utgifvet af *J. P. Weisse*); VI + 304 ss. stor 8:o. Kristiania (tryckt hos *Grøn-dahl & søn*) 1882.

Denna af det norska universitetet med Kronprinsens guldmedalj belönade prisskrift har redan väkt förtjänt uppmarksamhet i den filologiska världen, särskildt i Tyskland. Hr Dahls arbete innehåller också en så utförlig, på faktiskt material så rik framställning om *ut*, att man förgäfvets skall söka dess like, icke blott i detta ämne utan äfven i flere andra delar af den likväl i århundraden så mycket omtuggade latinska grammatiken. Boken bör sålunda redan härför vara lika välkommen för forskaren på detta område som för alla latinlärare, hvilka sträfva till att med själfständighet arbeta i sitt kall och icke vilja helt och hållet efter traditionella läroböcker föredraga sitt ämne. Författarens förtjänst inskränker sig icke blott och bart till materialsamlarens, utan han har i många punkter med skärpa i omdömet begrundat de språkbruk, för hvilka han redogör; han har utan att fara efter spetsfundigheter gjort fina distinktioner i ett och annat, som förut sammanblandats, och i allmänhet med konsekvens fasthållit de grundsatser, han själf uppställt för sig. Tillika upptager han ganska fullständigt resultatet af föregångares arbeten och låter särskildt nordiske filologer rätt vederfaras, något som, naturligt nog, icke alltid göres af de stora kulturländernas vetenskapsmän, icke ens alltid af nordbor själfva. Det är — för att i förbigående anmärka detta — i själfva verket oftast lättare att få i hop den utländska literaturen i ett ämne än äfven det lilla, som nordiska forskare i strödda skrifter offentliggjort.

För lärare i latinska språket skall särskildt ett stycke i boken hafva stort intresse, nämligen den grundliga framställningen om konjunktivens och optativens grundbetydelse och öfverhufvud inledningen till läran om *ut* med konjunktiv. I allmänhet kan man någorlunda lita på författarens noggrannhet i detaljer, nämligen i det hufvudsakliga, ehuru visserligen i synnerhet korrektet icke blifvit skött med tillbörlig omsorg. Redan därför måste försiktighet vid användandet af denna monografi på det allvarligaste anbefallas läsaren. Det kan inträffa, att på en enda sida en hel mängd fel förekomma, dels genom sin påtagliga grofhet stötande ögat, dels åter möjligen förledande till misstag. Så ha vi sid. 9 följande: Plaut. Asin. 982 för 892, där dessutom vanligen skrives *auscultatur*, icke *osculatur*; Aul. 410 (413) läser Götz (1881) alls icke *ut*, såsom förf. efter Wagner; nu för tiden skrives dessutom *attat*, icke *atat*; Aul. 52 (eller frgm. 2) gillar väl numera ingen *admemordi*, utan *admemordit*; Bacch. 876 *cavnufex*; Capt. 416 (419); 477 för 579; Cas. 363 *basinam* för *Casinam*; de ur Plaut. Cas. citerade verserna 328 och 454 torde följa på hvarandra; Epid. 672 *exenterarit* för *exenteravit*; Men. 829—830 äro ofullständig citerade och höra icke till detta sammanhang (jfr. sid. 20 Men. 830); Mil. 467 *sublinetur* för *sublinitur*; 1223 *amare* för *amari*. Det är "vackert" så för en sida!

Hvad nu själfva författarens forskningsmetod angår, kunna vi icke gilla den. Ehuru vi, som nämndt, icke förneka, att förf. frambragt en ganska duglig och användbar monografi, anse vi dock, att hans möda icke motsvarar resultatet. Han har i allmänhet följt den traditionella uppfattningen; af denna är uppställningen i stort och smått betingad, icke så mycket af en sträfvan att uppspara den historiska utvecklingen af partikelns bruk. Så t. ex. är *ut* locale på ett tämligen otillfredsställande sätt affärdadt. I kapitlet om "Subjektive vergleichung" finner man det äfven hos Plautus förekommande språkbruket upptaget sist utan någon utläggning häraf. Och — för att beröra äfven slutet af boken — i de hos Plautus så ofta förekommande ogillande frågorna, t. ex. *egone ut cavere nequeam*, tillbakavisar förf. utan vidare den enkla förklaringen, enligt hvilken vi här ha *ut* interrogativum ("huru skulle jag icke kunna"), och antager en onödig och på detta stadium af språkets utveckling föga antaglig formal-ellips. Utrymmet medger oss knapt nog att ens antyda vår afvikande åsikt om ämnets behandling. Vi skulle önskat en historisk och statistisk undersökning inom en trängre krets af äldre skriftställare och gällande icke blott *ut* och *uti*, utan äfven besläktade ord, framför allt *utinam*, som väl intet annat är än ett förstärkt *uti*.

Härmed vare icke sagdt, att vi ej vore tacksamma för det, förf. bjudit oss; det är, redan det, ganska mycket och hedrar icke i ringa mån författarens forskningsifver och vetenskapliga omdöme.

Helsingfors.

F. Gustafsson.

Probst, Arthur, Beiträge zur lateinischen Grammatik. I. Zur Lehre vom Verbum. II. Zur Lehre von den Partikeln und Konjunktionen. Leipzig, Verlag von Zangenberg & Himly 1883. 2 hh. å tills. 172 sidd. i fortlöpande paginering. Pris 3 + 2,50 Rmk.

Första häftet af detta arbete behandlar i tvänne kapitel det latinska verbets genus-, tempus- och modusformer med afseende på både deras bildning och deras betydelse, det andra, som sönderfaller i tre kapitel, sysselsätter sig med de latinska partiklarnas och konjunktionernas etymologi och användning i satsen och särskildt med *ut*-sätternas ursprungliga syntax. Dessutom innehålla båda häftena i hvar sitt bihang nya tolkningsförslag till Carmen arvale. Förf. har, såsom man ser, velat lemna bidrag såväl till formläran som till syntaxen, ehuru väl arbetets egentliga tyngdpunkt redan i kvantitativt, men framförallt i kvalitativt hänseende ligger på den senares område. De till formläran hörande partierna kunna nämligen ej betecknas på annat sätt än såsom i högsta grad förfelade, på grund af den oförsonliga motsats, hvori förf. där ställer sig till den inom språkvetenskapen sedan länge allmänt gällande, ej blott den allra nyaste metoden. Detta är så mycket obegripligare och oförvarligare, som han visar sig ganska väl bekant med den hithörande nya literaturen och — såsom det ser ut, utan att alls märka det egendomliga ljus, som därifrån faller på hans egna halsbrytande konstruktioner — oupphörligen återoppar arbeten af sådana auktoriteter som Curtius, Brugmann, Paul m. fl. Såsom exempel på förf:s minst sagdt själfsväldiga sätt att handskas med de latinska ljudlagarna och öfverhufvud all språklig regel och sannolikhet torde det vara tillräckligt att nämna, att han s. 22 f. härleder de tematiska verbens presensstammar ur sammansättning med en verbalrot "*fä*" = *fe* = *fi* = *fo* = *fu* (till bet. = *fu* 'vara'), som utvidgats med ett *v*, hvarigenom man fått den nya rotgruppen *fav*, *fev*, *fiu*, *fov*, *fuw*. Gör man nu nämligen det (fullkomligt orimliga) antagandet, att detta slutande *v* vokaliserats till *o*, och låter man vidare det framljudande *f* försvinna och tillsätter ett personalsuffix *-m* (ett par högst betänkliga operationer), så får man utan svårighet ändelsen för första person sing., nämligen i första konjug. *-aōm* [= *fav-m*] sammandraget till *-ōm*, i andra konj. *-eo-m* etc., hvarefter naturligtvis ingenting är lättare än att låta det i *amo*, *moneo* etc. obefintliga *-m* hemfalla åt det öde, som alla andra slut-*m* lyckligen undslupit. — Betydligt annorlunda måste omdömet utfalla om framställningen af de syntaktiska förhållandena. Visserligen kan förf:s oeffterättlighet i det formella ej undgå att äfven här inverka på ett ytterst störande sätt. Så har han t. ex. ej sällan låtit förläsa sig att betrakta för hvar och en annan otvifvelaktiga skriffer i handskrifterna (*iusseres*, *nollis* m. m. m. m.) såsom fullgoda språkliga fakta och att därpå draga vidtgående slutsatser. Vidare kan anmärkas, att han alltför ofta och utan tillbörlig kritik söker de syntaktiska företeelsernas förklaring i en differentiering af ursprungligen likabetydande uttryckssätt (jfr t. ex. den paradoxa formeln s. 88: indikativ = subjunktiv = futurum), och att han i allmänhet visar stor benägenhet att ensidigt haka sig fast vid den förklaringsprincip, han valt, och att anlita denna långt utöfver dess verkliga resurser. Slutligen är hans framställningssätt, tydligen i följd af brådska, mindre klart och genomarbetadt, än önskligt hade varit. Men äfven med erkännande af alla dessa brister kan emellertid ej bestridas, att förf. på detta område ändock visar sig rätt mycket till sin fördel. Han besitter tydligen grundliga insikter i den äldre latinska literaturen och har gjort sig

väl förtrogen med den moderna syntaktiska forskningen. Ej håller kan man fränkänna honom förmågan af själfständig uppfattning och kombination, ehuru väl den samma, såsom blifvit nämndt, ofta nog uppträder på ett mycket oregerligt och excentriskt sätt. Då utrymmet ej tillåter ett närmare ingående på förf:s teorier, inskränker sig ref. till att påpeka ett par detaljer, hvarvid han särskildt fäst sig, nämligen den intressanta förklaringen af konjunktiven i följsatser (s. 57 f. och 157 f.) och (s. 76) den vackra och öfvertygande emendationen af de båda alltsedan Löwe's Prodrömus (s. 363) så ofta diskuterade glosorna "fuat : faciat, fuet : faciet" till fiat : faciat, fiet : faciet. [Till stöd för ett transitivt *fio* kunde förf. äfven ha åberopat det umbriska *feia* = faciat.]

Rörande bihanget om Carmen arvale är ingenting annat att säga, än att denna fantasirika tolkning, liksom så många andra i senare tider framkomna, utan ringaste afsaknad kunnat undvaras.

I ett följande häfte säger sig förf. skola komma att behandla bruket af *ut* hos Terentius. Då han här får fullkomligt fast mark under fötterna och sålunda löper mindre fara att förlora sig i haltlösa gissningar och speulationer, så synes man på grund af de redan nu föreliggande bevisen på hans insikter i detta fack och på hans oförtrutna forskningsifver ha skäl att förvänta en syntaktisk monografi af mycket intresse.

O. A. D.

Ny literatur.

Buchholz, E., Die homerischen Realien. II, 2. Das Privatleben. Mit 1 litografischen Tafel. Leipzig. Engelmann. 1883. XII o. 332 s. 8:o. 5 Mk.

Dierks, Hermannus, De tragicorum histrionum habitu scænico apud Græcos. Gottingæ, apud Calvoerium. 1883. 51 s. 8:o. 1, 20 Mk.

Mommsen, Th., Res gestæ divi Augusti. Ex monumentis Ancyrano et Apolloniensi iterum edidit Th. M. Accedunt tabulæ undecim. Berlin. Weidmann. 1883. LXXXVII o. 223 s. Med atlas 12 Mk.

Schliemann, Heinrich, Troja. Ergebnisse meiner neuesten Ausgrabungen auf der Baustelle von Troja, in den Heldengräbern, Bunarbaschi und andern Orten der Troas im Jahre 1882. Mit Vorrede von Professor A. H. Sayce. (Mit 150 Abbildungen in Holzschnitt und 4 Karten und Plänen in Lithographie.) Leipzig. Brockhaus. 1884. XLV o. 462 s. 8:o. 30 Mk.

Ussing, J. L., Fra Hellas og Lilleasien i Foraaret 1882. Kjøbenhavn. Gyldendalske bogh., 1883. 268 s. 8:o. 3, 50.

Sammlung der griechischen Dialekt-Inschriften, herausg. von *Hermann Collitz*. Heft II (Die Aeolischen und Thessalischen Inschriften). Göttingen. Peppmüller, 1883. S. 81—143, 8:o. 2 Mk.

Mueller, Lucian, Quintus Ennius. Eine Einleitung in das Studium der römischen Poesie. St. Petersburg. Ricker, 1884. IX o. 313 s. 8:o. 8 Mk.

Nilén, N. F., Prisciana. 65 ss., 8:o. Ups. 1884. R. Almqvist & J. Wiksell.

Romanska språk.

Schumann, Wilhelm, Vokalismus und Konsonantismus des Cambridger Psalters, mit einem Anhang: Nachträge zur Flexionslehre desselben Denkmals (Französische Studien IV, 4).

Cambridger Psaltaren innehåller, som bekant, flere för studiet af den äldre fornfranskan viktiga texter, i främsta rummet en öfversättning af Psaltaren, som är bevarad i två manuskript. Förf. till ofvanstående studie har liksom K. Dreyer: Der Lautstand im Cambridger Psalter (detta arbete är mig icke tillgängligt) hufvudsakligen gjort vokalismen och konsonantismen i denna Psalmöfversättning till föremål för en undersökning. I en inledning behandlar förf. dock först frågan om, huruvida icke i Cambridger Psaltaren man har att urskilja två af olika öfversättare utförda delar, och kommer till det resultat, att man sannolikt från ps. 131 har att antaga en ny öfversättare, och att möjligen den kopist, som kopierat första delen af denna Psalmöfversättning, sjelf utfört öfversättningen af de återstående psalmerna.

Efter en undersökning af förhållandet mellan de båda bevarade manuskripten (Pariser manuskriptet innehåller blott de 97 första psalmerna) och af förhållandet mellan de Cambridgerpsaltaren tillfogade andra texterna och samma Psaltaröfversättning öfvergår förf. till en undersökning af vokalismen och konsonantismen i psalmöfversättningen i Cambridgermanuskriptet.

Författaren får härvid tillfälle att beröra en stor del af den fornfranska ljudlärans viktigare frågor. Vi anteckna i det följande några af de anmärkningar, som vi gjort vid arbetets genomläsning: s. 13 för *-aticum's* utveckling till *-age*, kan man icke uppställa en mellanform *adge*, då *g* utvecklats ur *dj*; s. 14 *e* i *chescuns* är icke att sammanställa med *e* i andra stafvelsen i *dequestet*. *Matinal especial* äro lärda bildningar; s. 15 vid frågan om *ie* > *i* är att skilja mellan *ie* i frfr konsonant och *iee* > *ie*; — *i* i *haiez* (*habentis*) står icke »des Hiatus wegen» —; s. 17 *fras*, *frat* äro väl lika litet som *vrai*, *briller* att anse som erbjudande en dialektal karaktär. — s. 18 *ainz* är naturligtvis icke att sammanställa med *quant*, *grant*; — *a* har icke blifvit »abgeschwächt» till *e* i *menjuicent*; s. 19 *aigle* synes oss icke lättare förklaras ur *acquila* (= *accuila*) än ur *aquila*; s. 20 För *-arium's* utveckling till *-ier* äro sannolikare förklaringar uppställda än de af förf. anförda; s. 21 Hvad förf. menar med, att imperfektändelsen —*oue* förenklades till *oe*, förstå vi ej. — Oriktigt är, att i *out* (*habuit*) »nachtoniges *u* in die betonte Silbe getreten ist». — s. 22 Om ännu delade meningar finnas om uppkomsten af verbändelsen *-ums*, torde man däremot icke behöfva tveka att för *-unt* som etymon uppställa ett *habunt*, hvilket, såsom bekant, är uppvisadt. — s. 24 Att *jeo* skulle vara en genom engelskan framkallad skrifning, är oriktigt. — s. 28 »I *guerre* har diftongering uteblifvit, emedan det är tonlöst prefix (t. ex. *guereduner*)». Skulle man i agn. (?) vänta dift. af *guerre*? s. 37 *moine* torde icke kunna förklaras ur *monacum*. För *imagene* etc. är literatur anförd i Stengels lexicon s. 89 not.

Utrymmet tillåter oss icke att påpeka flera andra oriktiga förklaringar och uppgifter, som vi anmärkt.

Detta arbete, hvars värde endast kan bedömas af den, som själf i detalj studerat Cambridger-Psaltaren, innehåller, efter hvad oss synes, icke få felaktiga uppfattningar, och förf. skulle kanske icke saknat anledning modifiera sin ton i den i flere fall berättigade, men i andra oberättigade kritik af Fichtes arbete, hvarmed häftet afslutas.

H. v. Feilitzen.

Vollmöller, Karl, Sammlung französischer neu-drucke: 1. De Villiers: Le festin de Pierre ou le fils criminel. Neue ausg. v. W. Knörich. 1881. Pr. 1 m. 20 pf. — 2. Armand de Bourbon, prince de Conti: Traité de la comédie et des spectacles. Neue ausg. v. K. Vollmöller. 1881. Pr. 1 m. 60 pf. —; 3—6. Robert Garnier: Les tragédies. Treuer abdruck der ersten gesamttausgabe (Paris 1585) mit den varianten aller vorhergehenden ausgaben und einem glossar, herausg. v. Wendelin Förster. 1882—3. Pr. 11 m. 80 pf. — Heilbronn, Ver. v. Gebr. Henninger.

Garraud: Causeries sur les Origines et sur le Moyen-Age littéraires de la France. Paris. Vieweg. 1884. 296 s.

Loth: Vocabulaire Vieux-Breton avec commentaire . . . , précédé d'une introduction sur la phonétique du Vieux-Breton. Paris. Vieweg. 1884. IX o. 249 s.

Etienne: La Vie Saint Thomas le Martir, poème historique du XII:e siècle composé par Garnier de Pont-Sainte-Maxence. Etude historique, littéraire et philologique. Paris. Vieweg. 1883. 269 s.

Andresen: Sprachgebrauch und Sprachrichtigkeit im Deutschen. Dritte, vermehrte Auflage. Heilbronn. Henninger. 1883. VII o. 315 s.

Undervisningslitteratur till de moderna språken.

Weil: Die neue Sprachenkunst. München. Merhoff. 1884. 48 s.

Schrammen: Über die Bedeutung der Formen des Verbum. Heiligenstadt. Delion. 1884. 143 s.

Germanska språk.

S. Editha sive Chronicon Vilodunense im Wiltshire dialekt aus Ms. Cotton. Faustina B III herausgegeben von C. Horstmann. VII o. 116 sid. 8:o. Heilbronn, Henninger 1883. 4 Mk.

Bland de många tyska män, hvilka användt möda och flit på att göra i tryck tillgängliga de literaturskatter, som legat fördolda i främmande länders bibliotek, intager Dr Horstmann ett framstående rum. Det särskilda arbetsfält, som han åt sig utvalt, nämligen de medelengelska versifierade legendsamlingarna, är visserligen icke i allmänhet lockande genom omväxling och högre poetisk flykt, men det äger dock i all sin enformighet såväl kulturhistoriskt som framför allt språkligt intresse. Såsom en samvetsgrann och pålitlig afskrifvare och utgifvare förtjänar Dr Horstmann allt beröm. Det är en blygsam, men nyttigt art af literär verksamhet, som han egnat sig åt. Och dessutom kan man icke misskänna den väckande och äggande in-

verkan, som han och hans likar utöfvat på de inhemska forskarne i England, såväl som i andra länder. — Den massa af medelengelska helgonlif, som Dr Horstmann under de senaste tio åren offentliggjort, är förvånande stor, och han lär ha satt såsom målet för sin ärelystnad att publicera alla förefintliga. Det här ofvan nämnda poemet om S:t Edith har ett särskildt språkligt intresse, därför att detsamma (jänte den förut utgifna legenden om S:t Etheldred) lemnar prof på en bestämd dialekt, Wiltshire, från en bestämd tid, omkring år 1420, samt är bevaradt i en härmed samtidig handskrift.

Axel Erdmann.

Gorboduc or Ferrex and Porrex, a tragedy by Thomas Norton and Thomas Sackville A. D. 1561. Edited by L. Toulmin Smith. XXIX o. 97 sid. 8:o. Heilbronn, Henninger 1883. 2 Mk. Englische Sprach- und Literaturdenkmale des 16. 17. und 18. Jahrhunderts, herausgegeben von Karl Vollmöller. 1.

Gorboduc är den första originaltragedi på engelska språket. Med den nu föreliggande upplagan därpå börjar utgifvandet af en ny samling, hvilken är ämnad att i tillförlitliga, fullständiga och billiga texter meddela alster af 16. 17. och 18. århundradenas dramatiska, episka, lyriska, didaktiska, satiriska, polemiska, literatur- och kulturhistoriska samt grammatiska literatur i England. Utgifvarinnan af Gorboduc, Miss Toulmin Smith, hvilken sedan länge väl dokumenterat sig såsom kännare af engelska språket och literaturen, redogör i inledningen i korthet för dramats och dess författares ställning inom Englands literatur, samt för de äldre upplagorna, från 1565 till 1859. Texten är ett noggrant aftryck af 1570 års edition, den första autentiska. De afvikande läsarterna i 1565 och 1590 års editioner anföras nedtill på hvarje sida, hvarjämte ett antal språkliga förklaringar och anmärkningar underlättar styckets läsning för dem, som ej äro språkmän ex professo. — De närmast följande delarna af samlingen komma att innehålla, bland annat, Marlowe's Faustus, Gay's The beggar's opera, Lyly's Euphues, Ben Jonson's verk m. m. Vi hälsa företaget med tillfredsställelse.

Axel Erdmann.

Tímarit hins íslenzka bókmentafélags. III. 1, 2 Um vísindalega starfsemi Jóns Sigurðssonar og forstöðu hans fyrir hinu íslenzka bókmentafélagi. Atla þáttur Húnakonungs. Um steingjörvinga. Tvö atríði í Víga-Glúmssögu: 1. Víg Gríms á Kálfskinni eða Þorvalds í Haga. 2. Glúma 80, 63—70. Bókafregn: Upphaf allsherjarríkis á Íslandi og stjórnaarskipunir þess. Njála, gefin út 1875. 3. Um fornan kveðskap Íslendinga og Norðmanna. Skýringar yfir tvær vísur í Víga-Glúmssögu og eina í Njálssögu. 4. Lögfræðingatal. IV. 1. Um síld og síldarveiðar. 2. Hala-stjórnuvörp. Um Loft hinn ríka Gudormsson, o. s. frv.

Storm, Joh., Kortere ordliste med forklaring af lydskriften. 16 ss., 8:o. Kra. 1883 (Innehåller en kortfattad preliminär redogörelse för det norska landsmålsalfabetet, för hvilket förf. kommer att utförligare redogöra i tidskriften *Norvegia*, häft 1).

Skattegraveren. Et tidsskrift, udgivet af "Dansk samfund til indsamling af folkeminder" ved Evald Tang Kristensen. Årg. 1, nr 1 (15 jan.), 16 ss., liten 8:o. Innehåll: "Om dannelsen af folkemindesamfundet". Sagor, gåtor, ordspråk o. d. nr 1—46.

Steuerwald: Lehrbuch der Englischen Aussprache nebst Vokabular. Mit besonderer Berücksichtigung der Aussprache von Eigennamen. München und Leipzig. Oldenbourg. 1883. XVI o. 422 s.

Naturvetenskap.

Reusch, Hans. H.: Die fossilien führenden kristallinen Schiefer von Bergen in Norwegen. Autorisirte deutsche Ausgabe von Richard Baldauf. Mit 1 geologischen Karte und 92 Holzschnitten. Leipzig, Verlag von Wilhelm Engelmann. 134 sid. 6 Mark.

Detta arbete utgör en på tyska öfversatt och delvis omarbetad upplaga af den afhandling, som förf. 1882 använde såsom doktors-specimen. Ämnets vikt har ock påkallat, att de märkliga fynd, för hvilka förf. här redogör, blifva kända i så vidsträckt kretsar som möjligt. Det torde utan öfverdrift kunna påstås, att förf:s fynd af silur-fossil i de kristalliniska skifferna söder om Bergen, är den intressantaste geologiska upptäkt, som på senare tider blifvit gjord inom Skandinavien och öfver hufvud taget en af de viktigaste geologiska upptäkter, som skett under de senaste åren.

Efter en kortare, för tyska läsare afsedd öfversikt af de allmänna geologiska förhållandena i sydliga och mellersta Norge öfvergår förf. till en detaljerad skildring af lagerföljden på den s. k. Bergenshalfön. Redan före förf:s fynd af fossil hade en del af de härstädes förekommande gneiserna och kristalliniska skifferna afsöndrats från urformationen och hänförts till de i det centrala Norge förekommande fossilfria silurbildningarna. Silurbildningarna på Bergenshalfön bilda en mot V. öppen, halfeirkelformig bäge. Skiktställningen är starkt upprest, och lagren äro till sin petrografiska beskaffenhet mycket växlande. Där förekomma verkliga gneiser tillsammans med konglomerater, kristalliniska kalkstenar och skifferar af mycket olika slag. Det största intresset är förenadt med de fossilförande lagren. Sådana hafva anträffats dels i närheten af Osören på två nivåer, dels vid Trengereid i de förra lagrens strykningsriktning. De anträffade fossilens bevaringstillstånd är för ofullkomligt, för att de skulle kunna underkastas en noggrann paläontologisk undersökning. Men det geologiska intresset, som är förenadt med dem, är så mycket större. De förekomma i bankar af kristallinisk kalksten, inlagrad i svart eller grå, glänsande lerskiffer, eller ock i själfva den kalkhaltiga skiffren. Den fauna, man här anträffat, har bestått af trilobiter, brachiopoder, gasteropoder, koraller och eraptoliter. Graptoliterna hänvisa med säkerhet på en geologisk nivå, som motsvarar den undre delen af öfversiluriska systemet. Men äfven andra skikt i denna lagerserie påkalla i hög grad vårt intresse. Detta gäller i första rummet en del bärgarter af tydligt klastiskt ur-

sprung, men mer eller mindre omvandlade, hvilkas noggranna studium säkert skall gifva värdefulla upplysningar om naturen af de regionalt verkande metamorfoseringsprocesserna. Förf:s beskrifning af de prässade och sträckt konglomeraterna, som förekomma på flere nivåer i lagerserien, antyder att mekaniska tryckkrafter spelat en icke oväsentlig roll vid metamorfofen. Efter meddelandet af observationerna i fältet lemna förf. i en återblick en sammanfattning af Bergenshalföns geologi enligt sin egen och äldre förf:s åskådning, vidare en öfversikt af de metamorfiska fenomenen inom området och af de formförändringar, som frambragts af de lagerveckningen verkande tryckkrafterna. Ur denna mera teoretiska del af förf:s arbete, som utmärker sig genom en lofvärd försiktighet vid dragandet af slutsatser, anteckna vi endast förf:s åsikt, att en stor del af de siluriska gneiserna äro omvandlade sparagmiter. Slutligen lemna förf. en afdelning om gneis och gneisgranit, innehållande många värdefulla iakttagelser, och hvartill några betraktelser öfver det genetiska sambandet mellan gneis, gneisgranit och granit anknytas. Förf. visar sig i dessa frågor icke hysa samma plutonistiska åsikter, som hyllats af några ledande norska geologer, utan anser till och med, att vissa granitfält kunna vara framprässade och därigenom metamorfoserade delar af ursprungligen skiktade urbärgarter. *Hj. Sj.*

Tidsskrift for Populære Fremstillinger af Naturvidenskab. Udg. af C. F. Lütken og Eug. Warming. 1883. 5, 6. V. A. Poulsen, Nyere Studier over Bakterierne og deres Forhold til Menneskets Sygdomme. Eug. Warming, Om Planternes Skelet. S. Valpole og T. H. Huxley, En Sygdom blandt Laxen i mange Floder i England og Wales. William Sørensen, Fra et Ophold i et sydamerikansk Obraje. Torvald Köhl, En Verden i sin Begyndelse. *Dens.*, Solringe med Bisole. *Dens.*, Nyt fra Solen. S. Fritz, Rypen i Grønland. — Lidt om Blæksprutter. Om Sneens og Isens Flora, efter Prof. V. Wittrock. Anlæg af Østersbanker i Lille Bælt, efter Prof. Möbius. M. m. Register till samtl. 30 Aargange.

Tidsskrift for Physik og Chemi. Udg. af August Thomsen. 2 R. IV. 11. K. Prytz, Fra den elektriske Udstilling i Wien. m. m.

Blandade ämnen.

Bohlin, Karl. Folktoner från Jämtland. Upp-tecknade år 1880. (I De svenska landsmålen B. II h. 10) Sthm 1883.

Upp-tecknaren har under sysselsättning med geodetiska mätningar i Jämtland använt sin lediga tid till att samla folkvisor, särskildt folkmelodier. Han framlägger nu resultatet af dessa forskningar i en ganska rik skörd, i det att hans samling utgöres af ej mindre än 54 melodier.

Redan Haeffner anmärkte, som bekant, att vissa toner i allmogens sång sväfvade något, och sökte på grund häraf och till följe af frånvaron af öfverstigande och förminskade tonsteg liksom af större tonsprång i de gamla

äkta folksångerna att uppställa en för nordiska melodier egen skala. Mångfaldiga invändningar hafva gjorts häremot, och hans funderingar hafva framställts t. o. m. såsom på sin höjd snillrika fantasier. Hans hypotes om en själfständig tonart, den s. k. »gamla nordiska skalan», torde också kunna hänföras till spekulationens område; men vitnesbörd från olika håll tala för, att han icke haft lika orätt med afseende på sväfvande toners förekomst, särskildt hvad beträffar för låg inledningston.

Upptecknaren lägger till dessa vitnesbörd ännu ett, i det han i inledningen till sin samling yttrar: »En egenomlighet, som snart märktes, var, att somliga sångare regelbundet sjöngo vissa toner falskt, företrädesvis skalans inledningston. Så sjöngs t. ex., såsom i visan 7 finnes antydt, i st. f. giss en ton mellan g och giss, så att inledningstonen sjöngs för lågt. Samma sak anmärktes äfven vid fiolspelet. Men det förtjänar påpekas, att jag hos den sångerska (visorna 18—21), som föreföll mig mest musikalisk af alla dem, jag hörde sjunga, och hos flere andra icke upptäckte ett spår af denna företeelse. Å andra sidan torde möjligen förekomsten af de gamla kyrkotonarterna jämsides med de moderna tonarterna lemna något stöd för antagandet, att ofvannämnda sångsätt grundar sig på en tonart, som är en öfvergångsform mellan de gamla och de nya.»

Beträffande detta sångsätt håller jag före, att det utgör en öfvergångsform från det gamla till det nya, utan att man likväl, såsom förf. gör, skulle kunna säga, att det grundar sig på en tonart, som utgör en öfvergångsform: *själfova sångsättet* — men ej någon själfständig tonart — utgör öfvergångsformen från det gamla tonsystemet till det nya. Eller med andra ord: det sätt att utföra dessa gamla melodier, hvilket ännu förekommer, i det att inledningstonen sjunges lägre än i vår moderna tonföljd, är att hänföra till hägkomsten af ett tonsystem, som numera kommit ur bruk, men som varit så innerligt sammanvuxet med folkets sätt att höra och att utföra, att reminiscenserna deraf ej ännu förmått helt och hållet undanträngas af det nya tonsystemet. Där återigen, hvarest detta senare lyckats komma till fullt medvetande, se vi det också i bruk och finna sålunda intet förvånande i upptecknarens ofvan citerade anmärkning, att han hos den sångerska, som föreföll honom mest musikalisk, och »hos flere andra icke upptäckte ett spår af denna företeelse».

Uppteckningarna förefalla att vara gjorda med omsorg och noggrannhet. Anmärkas bör dock, att taktbeteckningen altigenom utelemnats, och att några smärre fel förekomma i afseende på några fyllnadspausers och dubbel-taktstreckes anbringande, hvilket vi emellertid ej vilja påstå utgöra något hinder för att rätt uppfatta den rytmiska konstruktionen.

Melodien N:o 52 är (med blott obetydlig variation) Fredmans Epistel N:o 38: »Undan, ur vägen», endast att den förekommer här i moll.

Det förtjänar framhållas, att här äro flere bland de upptecknade melodierna, som — äfven med bortseende från det intresse, de äga såsom folkmelodier af en, åtminstone jämförelsevis, ganska aktningvärd ålder — utmärka sig genom sitt värde äfven såsom rent musikaliska alster,

något som likväl är mindre förvånande, om man besinnar, att folkvisorna ingalunda sett dagen bland den obildade massan af folket, utan att de utgått från de musikkunniges kretsar, och att det enligt sakens natur varit de skönaste och lifskraftigaste melodierna, som lyckats blifva hela folkets egendom.

Leipzig.

Karl Valentin.

Jäger: Aus der Praxis. Ein pädagogisches Testament. Wiesbaden. Kunzes Nachfolger. 1883.

Tidskrift utgifven af Pedagogiska föreningen i Finland. XX. 5. E. V. E., Om uppkomsten af talen och deras beteckning i tal och skrift. Carl K—n, Under rättelser om folkskoleväsendet i Sverige. — Referater af Pedagog. föreningsens förhandlingar 2 febr., 2 mars, 13 april 1883. Anmälningar m. m.

Pedagogisk tidskrift, utg. af H. F. Hult. XIX. 12. H., Ett föredrag vid fjärde allmänna nordiska skolmötet i Stockholm. — Uppgifter för den skriftliga afg.-ex. h. t. 1882, vt. 1883. — A. D., Korta förklaringar öfver tyska språkets kasus af B. M—w. *Simon Nordström*, Lärjungeantalet h. t. 1882, v. t. 1883. *Dens.*, Tabeller öfver afgångs- och kompletterings-examina v. t. 1882. M. D., Läraremötet i Vesterås och ett allm. svenskt läraresällskap. — Till redaktionen af *Pedag. tidskrift* af Deltagare i Vesteråsmötet. C. A. Z., Magnus Roth, Karta öfver Europa och Geografisk atlas. J. P., Th. Mazer, Fénelon, En skizz ur uppfostrans historia. — Inbjudning till ett allm. svenskt läraremöte m. m.

Finsk tidskrift. Utg. af C. G. Estlander, Wilh. Bolin och Fredr. Elfving. XV. 6. E. v. *Quanten*, Sophus Bugge och Eddamyterna. E. *Schybergson*, Den norska frågan. I bokhandeln m. m. *Finsk tidskrifts Bok-katalog för år 1882*.

Nordisk tidskrift. Utg. af Letterstedtska Föreningen. 1883. 7. C. *Rosenberg*, To nordiske versarter. *Yngvar Nielsen*, Grev Herman Wedel-Jarlsberg i 1813. — *Literaturöfversigt* m. m.

—, 8. *Jul. Lange*, Den nordiske kunststilling i Köbenhavn 1883. *Fredrik Nielsen*, N. F. S. Grundtvig. — *Literaturöfversigt*. — *Nyutkomna böcker*. Med tillägg: Islandske bøger 1878—1883, af Bogi Th. Melsted.

Ny svensk tidskrift. Utg. af Reinh. Geijer. 1883. 7. *Hjalmar Edgren*, Buddhismen, dess uppkomst och lära. X., Blick på senare årens Bellmanslitteratur m. m.

Extra häfte. *Pehr Eklund*, Om Märten Luther. Minnestal.

8. *Gustaf Upmark*, Nordisk Målarkonst. Minnen och intryck från konstutställningen i Köpenhamn 1883. *Henrik Schück*, Den nya teorien om författarskapet till Shaksperes arbeten m. m.

1884. 1. *Viktor Rydberg*, Segersvärdet, äfventyr ur germanfolkens mytologiska epos. *Axel Nyblæus*, Svensk filosofi (Chr. J. Boströms skrifter, utg. af H. Edfeldt) m. m.

Bibliografi.

Ebering, Emil. Bibliographischer Anzeiger für romanische Sprachen und Literaturen. I. Band. 1883. Zweites Halbjahr. I. Heft. Leipzig. Twietmeyer 1883. 84 s.

Så betydlig som produktionen inom den romanska språkvetenskapen nu är, måste hvarje bibliografisk hjälpredda hälsas med bifall. Ofvanstående bibliografi förtjänar i synnerhet vårt erkännande, dels emedan den är mycket fullständig, dels emedan den följer publikationerna tätt i spåren och ej med en betydlig tidsskilnad som de flesta andra verk af samma slag. Detta första häfte omfattar tiden 15 juli—15 september 1883; dock förklarar sig förf. emellanåt hafva gått längre tillbaka i tiden. Detta gör han tämligen ojämnt och, som det synes, utan bestämd plan. Så äro Edströms Studier öfver uppkomsten och utvecklingen af fornfranskans e-ljud i betoned stafvelse, hvilka studier utkommo i maj, upptagna. (»In Akademisk Afhandling», tillägger hr Ebering, troende uppenbarligen, att Akademisk Afhandling är ett sammelvark eller en tidskrift); till och med Körnig: Der syntaktische Gebrauch des Imperfects u. des histor. Perfects im Altfranz., en Breslauer Dissertation från januari, har kommit med.

Trots den relativa fullständigheten kunna tillägg tvifvelsutän mångenstädes göras. Vid ett flyktigare bläddrande har följande anmärkts af ref. Till den omfattade tidrymden höra, som jag tror, Manuali Hoepli XII, XIII, innehållande Dante af Scartazzini (företalet till XII, dateradt januari). Recensionen af Paris & Bos: La Vie de St Gilles i Literaturblatt för aug. borde hafva upptagits. Att förf. ej har någon egen rubrik för den viktiga Bibliothèque de l'École des Chartes, ehuru därur upptagits Hauréau: Un poème inédit de Pierre Riga (för öfrigt från maj eller juni) är i betraktande af detta verks utomordentliga vikt för den franska språkvetenskapen i ögonen fallande. Bestämdt klandervärdt är, att förf. ej bland bibliografiska hjälpmedel upptagit Literaturblatts månadliga bokförteckningar, som dock äro ovärderliga, och af hvilka äfven förf. synes hafva dragit riklig fördel. En enstaka företeelse i sitt slag är Lorentz' Antiquariats-Katalog; konsekvent borde andra antikvariska kataloger hafva funnit plats. För framtida häften borde förf. ej försumma Nordisk Revys uppsatser; hans bibliografi står häri efter Literaturblatts och Romanias.

Titlarna tyckas i allmänhet vara noggrant anförda; dock ej alltid. Så t. ex. har ref. ej skrivit om anglon. dialekten i XIV årh., utan i XII årh. (ett tryckfel upptaget ur Revue des langues romanes); ej Rosmann, utan Rossmann heter förf. till Franz. *oi*; exakta titeln på Etiennes studie öfver Garnier de Pont-Sainte-Maxence är La vie Saint Thomas le martir, och förläggaren är Vieweg i Paris, ej Pierson i Nancy, som blott är tryckaren; härigenom rättas tvänne fel; Claretie, ej Clarétie, heter den under 650 nämde berömde literatören, o. s. v.

Trots den viktiga tjänst, som denna bibliografi gör romanistiken, kan den dock ej sägas gå Zeitschrifts für romanische Philologie bibliografiska supplement i förväg och förtaga detta dess publik, då de båda bibliografierna säkert komma att komplettera hvarandra, särskildt då

igenom, att den senare såsom framträdande ett par år efter de upptagna publikationerna, vida fullständigare kan angifva recensioner.

J. V.

Centralblatt für Bibliothekswesen herausgeg. von Dr. O. Hartwig, Universitätsbibliothekar in Halle, und Dr. K. Schulz, Reichsgerichtsbibliothekar in Leipzig. Leipzig, Otto Harassowitz.

Med det i slutet af fjolåret utkomna första häftet af denna tidskrift har den biblioteksvetenskapliga literaturen vunnit ett nytt tillskott, som af alla tecken att döma kommer att bli lika intressant som gagnande. — Det har länge varit insedt och erkänt, att med literaturens och i sammanhang därmed de stora offentliga boksamlingarnas oerhörda tillväxt i våra dagar dessa allt mer oafvisligt för sin skötsel och vård kräfvat en speciell för facket utbildad och uppfostrad personal, att det gamla sättet att besätta en universitetsbibliotekaries viktiga och maktpåliggande plats från professorernas led måste öfvergifvas, i synnerhet om, såsom i Tyskland ännu ofta är fallet, bibliotekarien ej upphör att tillika utöfva sitt ämbete såsom professor, ja till och med amanuensbefattningarna innehas af professorer. I Tyskland liksom hos oss saknas ännu hvarje institution med särskild uppgift att uppfostra fackbildade bibliotekstjänstemän. Det fins icke ens någon institution jämförlig med t. ex. École des Chartes i Paris. Man kan emellertid knappast säga, att tiden är fullt mogen för inrättandet af ett dylikt institut, där unga vetenskapsidkare skulle få en allsidig och grundlig utbildning i allt hvad till bibliotekstjänstemannayrket hör. Hvilka ämnen som där borde upptagas, såväl som detsammes och dess undervisnings organisation i det hela äro frågor, som ännu ej tillräckligt diskuterats. Att så allsidigt som möjligt behandla hithörande spörsmål skall bli en af Centralblatts förnämsta uppgifter. Centralblatt für Bibliothekswesen vill upptaga till behandling ej mindre bibliografiska och literaturvetenskapliga frågor än allt som rör biblioteksvårdens tekniska och organisatoriska sidor, tjänstemännens ställning o. s. v., intaga förfrågningar rörande sällsynt tryck o. d., publicera i handskrift befintliga kataloger öfver äldre manuskript- och boksamlingar äfvensom specialbibliografier i enskilda ämnen — med ett ord söka motsvara alla fordringar på ett biblioteks- och bibliografiskt-literaturvetenskapligt organ.

Att tidskriften i första rummet kommer att sysselsätta sig med tyska bibliotek och biblioteksförhållanden, är väl naturligt, men äfven utländska hithörande förhållanden loftar den att göra till föremål för utförlig behandling. Detta framgår också af den betydliga listan på redan förvärfvade medarbetare. Den upptar namn från alla tyska stater, Österrike, Schweiz, Frankrike, Italien, Spanien, Ryssland, Belgien, Holland, Danmark och Sverige (G. Stjernström). Någon medarbetare från England är ännu ej angifven, men detta kan väl omöjlig betyda, att de intressanta engelska biblioteksskatterna skulle med tystnad förbigås af das Centralblatt.

Första häftet innehåller en redaktionsuppsats Zur Einführung. — En särdeles intressant och iderik liten uppsats, Die Verbindung zwischen den deutschen Biblio-

theken af den fräjdade överbibliotekarien Dr Förstemann i Dresden. — Zur Geschichte der Pariser Liederhandschrift im 17. Jarh. Här gäller frågan sättet, huru denna den berömdaste handskriften af Tysklands medeltidslyriker kommit till dåvarande Bibliothéque royale i Paris. Författaren har framkommit med ett nytt plausibelt uppslag, nämligen att handskriften genom arf skulle ha öfvergått från pfalzgreffliga bibl. i Heidelberg till huset Orléans. — Der Lübecker Unbekannte. Under denna benämning går en berömd boktryckare i Lübeck, hvilkens namn är obekant, men af hvilken man känner 21 böcker, bland andra första uppl. af Reinke de Vos, Lüb. 1498. Förf. gör högst sannolikt, att den äfven från Danmark såsom boktryckare bekante Mattheus Brandis är personen i fråga. — Personalverzeichniss deutscher Bibliotheksbeamten. — Uebersicht der Leistungen des Preussichen Staates für öffentliche Bibliotheken. — Mittheilungen aus und über Bibliotheken. — Recensionen und Anzeigen. — Neue Erscheinungen auf dem Gebiete des Bibliothekswesens. — Mittheilungen aus dem antiquarischen Buchhandel. Meddelar auktionsprisen på en del af det forna Karthäuser-klostret Buxheims paleotypsamling. — Antiquarische Cataloge. — Auctionen. — Personalnachrichten.

Bland de i närmaste häften utlofvade uppsatser märkes Geschichte der königl. Bibliothek zu Kopenhagen af Carl Verner.

Om fortsättningen håller hvad första häftet lofar — och därpå finnes intet skäl att tvifla — kommer das Centralblatt für Bibliothekswesen att bli synnerligen välkommet för alla bok- och biblioteksvänner. Tidskriften utkommer med ett häfte om tills vidare 2 å 3 ark i månaden till ett pris af 12 R. M. för år.

A. A.

Universitetsangelägenheter.

Upsala.

Större Konsistoriet.

Den 1 Dec. Docenten A. G. Noreen förordnades att tills vidare vara prefekt för nordiska museet.

En skrivelse från e. o. professor H. H. Hildebrandsson om uppförande af en särskild byggnad för meteorologiska institutionen å astronomiska observatoriets tomt remitterades till yttrande af matematisk-naturvetenskapliga sektionen och drätselnämnden.

Den 15 Dec. Med godkännande af hvad byggnadskomitén föreslagit utsåg kons. prof. Häggström, Alin, Holmgren och Thalén samt bibliotekarien Annerstedt att jämte byggnadskomitén och med större konsistoriets makt och myndighet fatta beslut i fråga om de män, hvilkas namn borde anbringas på de å aulans i universitetsbyggnaden hufvudgesims befintliga tafvelformiga fält.

Docenten A. Noreen förordades till erhållande af ett rörligt docentstipendium.

Den 21 Dec. En af docenter vid universitetet till k. m:t ingifven ansökan om förhöjning i vikariatsarvoden samt beräkning af tjänstgöringspenningar, hvilken ansökan öfverlemnats till yttrande af konsistoriet, beslöt kons. remittera till drätselnämnden samt de särskilda fakulteterna och sektionerna, därvid konsistoriet uppå därom af prof. Rydin framställt förslag och efter votering med 9 röster mot 6 beslöt anmoda fakulteterna och sektionerna att tillika meddela utlåtande angående de skyldigheter, som utan särskilda arvoden kunna åläggas de docenter, som innehafva docentstipendier.

Ett från medicinska fakulteten inkommet förslag om användandet af en del af den genom e. o. prof. O. Hammarstens utnämning till ord. professor lediga e. o. professorslönen remitterades till utlåtande af drätselnämnden.

Konsistoriet beslöt att för en tid af ytterligare 3 år föreslå docenten A. Erdmann till erhållande af det arvode af 900 kr. årligen, som enligt k. bref den 11 okt. 1841 beviljats till befördrande af sådana vetenskapliga studier, som ej tillhöra de egentliga examensämnen.

Rektor väkte förslag därom, att, då behovet af nya docentstipendier gjorde sig allt mer kännbart, kons. måtte nedsätta en komité för utarbetande af förslag uti nämnda hänseende. Förslagens behandling uppsköts till blifvande sammanträde.

Den 3 Jan. Anmälades, att docenterna J. A. Lundell och A. Söderblom blifvit utnämnda till innehafvare af riksstatens utrikes resestipendier för innevarande år.

Då nu till behandling förekom det af rektor väkta förslaget om åtgärder för erhållande af nya docentstipendier, beslöt kons. att för ändamålet nedsätta en komité, bestående af en ledamot från hvarje fakultet och sektion, hvilka med rektor såsom ordförande skulle afgifva yttrande och förslag i frågan, med uppdrag att äfven taga i öfvervägande, dels huruvida icke borde bestämmas ett högsta antal docenter, som vid hvarje lärostol och med afseende på dess läroämnen kunde anses behöfligt och nyttigt, och dels om lämpligheten af de nu varande docentstipendiernas bibehållande vid olika belopp. Kons. beslöt vidare anmoda fakulteterna och sektionerna att föreslå hvar sin ledamot i komitén.

Kons. beslöt anmoda prof. V. Nordling att jämte rektor uppsätta förslag till konsistoriets yttrande öfver Västgöta nations besvär i fråga om användning af inlevererade räntemedel från fröken Anna Elisabeth Lidbecks donationsfond.

Den 15 jan. Från universitetet i Edinburgh hade ankommit inbjudning till Upsala universitet att sända representant till förstnämnda universitets 300-års-jubileum, som firas d. 16—18 nästk april.

Vid upprättande af förslaget till vice bibliotekarietjensten erhöll docenten A. L. Bygdén 21 röster till första och 1 röst till andra förslagsrummet, amanuensen B. V. Lundstedt 1 röst till första och 21 röster till andra förslagsrummet samt docenten J. A. Lundell 21 röster och e. o. amanuensen greve E. Lewenhaupt 1 röst till tredje förslagsrummet.

Docenten Bovallius förordades till erhållande af ett rörligt docentstipendium.

Teologiska fakulteten.

Den 14 Sept. Tillstyrktes J. A. Åstrands ansöknings om befrielse från de praktiska öfningarna.

Den 15 Sept. Aflade komministern i Maria församling i Stockholm, filosofie doktorn Fredrik Fehr teologie kandidatexamen.

Den 2 Nov. Föreslogs, att ett premium å 500 kronor ur Oskar Ekmans Gustaf-Adolfs-donation måtte tilldelas docenten J. A. Ekman.

Den 28 Nov. Föreslogs docenten J. E. Berggren till erhållande af det större Guthermtuska resestipendiet.

Den 6 Dec. Tillstyrktes stud. A. E. Anderssons ansöknings om utbyte af teoretisk filosofi mot praktisk i teol. filosofisk examen.

Den 15 Dec. Tillstyrktes professoren Johanssons ansökan om tjänstledighet under den del af vårterminen, hvarunder han komme att vara upptagen af arbete inom bibelkommissionen.

S. D. Föreslogs, att e. o. professoren Sundelin måtte förordnas att jämte egen befattning uppehålla professoren Johanssons föreläsning- och examinationsskyldighet under den del af vårterminen, under hvilken professoren Johansson komme att åtnjuta tjänstledighet.

Den 11 Jan. 1884. Afstyrktes åtskillige docenters ansöknings om förhöjda vikariatsarvoden och förändring i tjänstgöringspenningarnas beräkning.

S. D. Tillstyrktes den humanistiska sektionens förslag om förhöjda vikariatsarvoden.

S. D. Tillstyrktes domprosten Toréns ansöknings om tjänstledighet under vårterminen för arbete inom psalmbokskomitén.

S. D. Föreslogs, att docenten J. A. Ekman måtte förordnas att under vårterminen uppehålla domprosten Toréns föreläsning- och examinationsskyldighet.

Juridiska fakulteten.

4 Dec. 1883 aflades juris utr. licentiatexamen af v. hädadshöfdingen juris utr. kandidaten, fil. dr. O. Berger, S. N.

15 Dec. Bedömdes en af juris utr. licentiaten O. Berger för juris doktorsgrad utgifven afhandling: "Om tillsynen å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom samt om förmyndarekamrar enligt svensk rätt."

S. D. Föreslog fakulteten doc. H. Blomberg att såsom vikarie uppehålla prof. Rydins föreläsningsskyldighet under instundande riksdag (Kansl. förordnande för doc. Blomberg den 31 Dec.).

Medicinska fakulteten.

Den 15 Dec. Kandidatexamen aflagd af Th. Lindholm.

Den 15 Dec. Beslöts framställning till kanslersämbetet därom, att e. o. professuren i med. och fysiologisk kemi måtte tillsättas, och att därtill måtte få disponeras ledigblifna lönedel, som utgått till professor Hammarsten i hans förut varande egenskap af e. o. professor i medicin.

Filosofiska fakulteten.

Den 11 Dec. Afgafs tjänstgöringsbetyg för e. o. prof. H. Hildebrandsson.

Den 13 Dec. Afgafs yttrande öfver en af f. stud. af Söderm. Närkes nation E. Ålund ingifven underd. ansökan, att ett af honom aflagdt ofullständigt examensprof för fil. kandidatexamen enl. 1853 års stadga måtte få gälla såsom aflagd fil. kand. examen enligt nu gällande examensstadga.

Det Luttemanska stipendiet tillerkändes docenten H. Bergstedt.

Den 14 Dec. Till kongl. stipendiat (2:ne allmänna rum) utsågs fil. kandidaten F. J. A. Andersson, upl. och K. W. V. Key-Åberg, smål.

Den 3 Jan. Upprättade fakulteten förslag till det Rosenhanska stipendiet hvarvid uppfördes i

- 1:sta rummet fil. lic. E. Axelsson värml.
- 2:dra " " kand. N. F. Lijestråle s. n.
- 3:dje " " " C. H. Gustafson.

Den 23 Jan. Afgafs tjänstgöringsbetyg, åt doc. H. G. Hjärne.

Humanistiska Sektionen.

Den 13 Dec. Hemställde sektionen, att doc. A. Erdmann måtte för ytterligare 3:ne år få uppbära ett arvode å 900 kronor, afsedt till befordrande af sådana vetenskaper, som ej tillhöra de egentl. examensämnena, mot skyldighet att meddela offentlig undervisning i sanskrit.

Den 18 Dec. Bedömdes en af lic. J. Fehr för filos. graden utgifven afh. "Studier i frihetstidens vitterhet etc."

Den 3 Jan. Anmälde, att kanslern d. 18 dec. 1883 utnämnt fil. lic. O. O. H. von Feilitzen till docent i romanska språk vid universitetet.

Beslöt sektionen föreslå doc. C. E. Sandström att tjänstgöra som examinator under jan. månad i st. för e. o. prof. Sundén som på grund af komitéarbete kommer att vara frånvarande från universitetet.

Kongl. Maj:t har d. 30 nov. beviljat fil. kand. E. Andersons ansökan att i fil. lic. examen få såsom 3:dje ämne förena sanskrit med nordiska språk och nyuropeisk lingvistik.

Kanslern har d. 31 dec. 1883 utnämnt doc. A. G. Noreen till innehafvare af ett rörligt docentstipendium.

Matematiska Sektionen.

Den 14 Dec. Anmälde doc. C. Bovallius till erhållande af ett ledigt rörligt docentstipendium.

Tillstyrkte sektionen en af e. o. prof. Kjellman ingifven ansökan att i likhet med företrädaren befrias från 2:ne föreläsningar i veckan mot skyldighet att i stället 2:ne gånger i veckan under 3 timmar hvarje gång leda praktiska öfningar i botanik.

Bedömdes en af fil. lic. J. E. Ahlén utgifven gradualafhandling: "Om några derivat af naftalins α - och β -disulfonsyror."

Den 3 Jan. Beslöt sektionen föreslå docenterna Å. G. Ekstrand och O. Widman att under vårtermin erhålla förlängd förordnande såsom t. f. laboratorer vid det kemiska laboratoriet.

Afgaf sektionen yttrande öfver ett af e. o. professor Hildebrandsson inlemnadt byggnadsförslag för universitetets meteorologiska institution.

Den 23 Jan. Tillstyrkte sektionen e. o. prof. G. Dillners tjänstledighet för vårterminen på grund af sjukdom, och föreslogs doc. M. Falk att upprätthålla prof. Dillners föreläsningsskyldighet.

Tillstyrkte sektionen fil. kand. S. Arrhenius underd. ansökan att få på svenska språket försvara en på franska språket författad gradualafhandling.

Lund.

Examina.

Den 8 Dec. Blef teologie kandidatexamen aflagd af fil. kand. Olof Holmström, sk.

Medicinsk licentiatexamen anställdes med kandd. N. G. Samuels och F. M. Melin, sk. samt Medicine kandidatexamen med C. G. Humbla, sk.

Filosofisk licentiatexamen inom humanistiska sektionen (med ämnena nyuropeisk lingvistik, historia och statskunskap) har aflagts af fil. kand. G. F. Malmström, sk.

Utnämningar.

Till docenter i botanik äro den 30 sistlidne november förordnade: Fil. licentiaten David Bergendahl, gb. och fil. dr. E. L. Ljungström, sk.

Den 7 dec. är af Kongl. Maj:t till bibliotekarie vid Lunds universitetsbibliotek utnämnd amanuensen vid Kongl. biblioteket fil. dr. E. C. Tegnér.

Adjunkten K. M. Löwegren har Kongl. Maj:t den 1 Dec. utnämnt till e. o. professor i oftalmiatrik.

Större Konsistoriet.

Den 30 Nov. Doc. S. Wägner och S. J. Cavallin skola för en tid af ytterligare 3 år behålla de vid humanistiska sektionen fästa docentstipendier, som af dem innehafvas.

Den 1 Dec. Beslöt konsistoriet att anlägga 8 dagars sorg efter professor Sven Nilsson. Bortgafs akademistatens premium till e. o. amanuensen fil. lic. A. Rosén, sk.

Den 13 Dec. Tilldelade konsistoriet Letterstedtska stipendiet åt doc. J. M. Lovén, som å förslaget innehade 1:sta rummet; medförelagna voro doc. M. Weibull och amanuensen fil. kand. Hj. Nilsson. Uppfördes å förslag till v. Reiserska resestipendiet i 1:sta rummet doc. P. Fahlbeck, i 2:dra rummet doc. J. Möller.

Till amanuens vid kirurgiska och obstetriska kliniken vid länslasarettet i Lund har af kanslern förordnats med kandidaten Sigfrid Brinck.

Akad. Afhandling.

Den 17 nov. ventilerade fil. kand. C. O. Arcardius, sk. sin för fil. doktorsgrad utgifna afhandling: "Om Bohusläns införlifvande med Sverige. Bidrag till Bohusläns historia under senare delen af 17:de århundradet." 8:o. 119 sidor.

M. Billing.

Kristiania.

Foreläsningar i Vaarsemestret 1884.

Det theologiske Fakultet.

Prof.: Caspari, 50 udvalgte Psalmer; Indførelse i Marcus-evangeliet.

Johnson, det kirkelige Lærebegrebs Historie.

Bugge, Peters første Brev; Galaterbrevet.

Petersen, den hellige Skriffs Inspiration; dogmatiske Øvelser; praktisk Fortolkning af Bjergprædiken.

Univ.-stipendiat Odland, den nytestamentlige Kanons Historie.

Det juridiske Fakultet.

Prof.: Aschehoug, de skandinaviske Rigers Statsforfatninger; norsk Finantsret.

Brandt, Personretten.

Aubert, den norske Obligationsret.

Ingstad, den romerske Obligationsret; romersk Tingsret.

Getz, Strafferettens almindelige Del; norsk Konkursret.

Hertzberg, Veiledning i Behandlingen af økonomiske Spørgsmaal.

Univ.-stipendiat Hagerup, Formuerettens Grundprinciper.

Det medicinske Fakultet.

Prof.: *Winge*, speciel Pathologi og Therapi; klinisk Undervisning i Medicin.

Lochmann, Hygiene; Examinatorier i Farmakologi og Farmakognosi.

Nicolaysen, speciel Kirurgi; klinisk Undervisning i kirurgi.

H. Heiberg Obduktioner med dertil knyttede Examinatorier; alm. Pathologi og Læren om Plante- og Dyreparasiter; Retsmedicin; demonstrerer Pathologisk-anatomiske Præparater; Obduktioner og histologiske Øvelser paa Rigshospitalets Laboratorium.

Hjort, Øiensygdomme; Akiurgi; klinisk Undervisning i Kirurgi og Øiensygdomme.

Worm Müller, Loven om Opsugning, Blod, Kredsløb og Aandedræt; fysiologisk Kemi; leder Arbejderne i det fysiologisk-kemiske Institut.

Schönberg, Gynækologi; Fødselsvidenskab; Pædiatrik; klinisk Undervisning i Fødselsvidenskab; pædiatrisk Polyklinik.

I. Heiberg, Underextremitetens samtlige Systemer med levende Model; Demonstration med mundtlige Øvelser.

Overlæger: *Bidenkap*, Hudens Sygdomme; klinisk Undervisning i de samme Sygdomme; Polyklinik.

E. Bull, Sygeexamination og fysikalske Undersøgelsesmetoder; kliniske Forelæsninger ved Sygesengen; Polyklinik.

Prosektor *Hennum*, histologiske Forelæsninger over Leveren, Pancreas og Respirationsorganerne; Examinatorier i Histologi; Perineum.

Univ.-stipendiat *O. B. Bull*, Øresygdomme.

Det historisk-filosofiske Fakultet.

Prof.: *Monrad*, Fortolkn. af Platons Stat; Kristendommens Filosofi.

Unger, Schillers "Wallensteins Tod"; Oldhöitysk; Læsning af gammelnorske Haandskrifter.

Friis, Foredrag over det lappiske og det finske Sprog.

J. P. Broch, 20 udvalgte Kapitler af 5te Mosebog; Koranen; den ældste syriske Oversættelse af Johannes's Evangelium; Begyndelsesgrundene af det arabiske Sprog.

Rygh, Elementerne af Norges forhistoriske Arkæologi.

Schjøtt, udvalgte Steder af Thukydid; Euripides' Medea.

Bang, dansk-norsk Kultur i Slutningen af 18te Aarh.; norsk og svensk Læsning.

Lyng, Metafysik og Logik.

Joh. Storm, Fonetik med spec. Hensyn til de norske Dialekter; Molières "l'Impromptu de Versailles"; praktiske Øvelser.

Weisse, Horats' Satirer; Roms Topografi.

L. Daae, Reformationstidens Historie.

Sophus Bugge, heroiske Digte af Sæmunds Edda; Snorres Edda.

E. Sars, Udsigt over Norges Historie fra 1450—1536.

L. Dietrichson, den gammelkristne Kunsts Historie, Veiledning ved Benyttelsen af Skulpturmuseets Samlinger.

Lieblein, hieroglyfisk Grammatik, Herodots anden Bog.

Blix, hebreisk Grammatik; fortolker 1ste Mosebog.

Univ.-stipp.: *Stenersen*, Olympias Topografi og Oldtidslevninger.

Y. Nielsen, Norges Historie indtil Freden i Kiel; Begivenhederne i 1814.

Torp, Sanskrit.

Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Prof.: *Münster*, Proberkunst; Metallurgi.

Esmark, sammenlignende Zoologi.

Fearnley, Kartprojektioner; astronomiske Instrumenter; theoretisk (eller fysisk) Astronomi.

Kjerulf, Geologi med Øvelser og Ekspeditioner.

Waage, uorganisk Kemi.

Bjerknes, Differentialligninger; hydrodynamiske Problemer.

Schübler, Planterigets Naturhistorie med specielt Hensyn til de i Medicin, Økonomi og Teknik brugelige Væxter.

Mohn, Meteorologi.

Guldberg, Mekanik; Maskinlære.

Hiortdahl, organisk Kemi.

G. O. Sars, Anthropologi; Dyrerigets Inddeling.

Schütz, Experimentalphysik; Optik.

Lie, Cartesisk Geometri; projektivisk Rumgeometri; analytiske Funktioner.

Blytt, Planternes morfologi og Anatomi; mikroskopiske Øvelser; Ekspeditioner.

Univ.-stipp.: *Helland*, Bergbygningslære i Bergarternes mikroskopiske Undersøgelse.

Holst, Funktionslære.

Observator *Geelmuyden*, Astronomiens Elementer.

Prof. Dr. *O. I. Broch* opholder sig i dette Semester i Udlandet, Prof. *Myhre* og *Skavlan* ere af Helbredshensyn fritagne for at holde Forelæsninger i Semestret. Univ.-stipp. *Collett* og *Wleugel* ere ligeledes fritagne for at holde Forelæsninger, den første paa Grund af Arbejde i det zoologiske Museum, den anden som fraværende paa Udenlandsreise.

En Del Forelæsninger blive først senere bekendtgjorte.

Som Universitetsprogram for dette Semester vil Udkomme: "Antinoos, eine kunstarchäologische Untersuchung, von *L. Dietrichson*, Professor."

10 Dec. 1883 afgiver det akademiske Kollegium til det kgl. Kirke-departement Budgetforslag for Aaret 1 Juli 1884 til 30 Juni 1885. Af nye Poster foreslaaes et extraordinært Professorat (kr. 4,500) i Theologi for Dr. theol. *A. Chr. Bang*, to Amanuensisposter ved Universitetsbibliotheket (à kr. 1,800) samt en Post som medhjælper ved Oldsagsamlingen (kr. 3,000) for Arkæologen Dr. *Ingvald Undset*. Den i flere Aar fremsatte Begjæring om Bevilgning til en ny Anatomiskammerbygning gjentages.

17 Dec. 1883 tildeles 1ste Amanuensis ved det chemiske Laboratorium, *S. S. Wleugel* det efter Stipendiat Friis ledigblevne Adjunktstipendium.

22 Dec. 1883. Professor juris *Aubert* vælges til Formand i det akademiske Kollegium for Aaret 1884.

A. C. Drolsum.

København.**Personalforhold.**

Efter at docent i tysk sprog og literatur, professor *L. H. F. Oppermann*, d. 17 aug. 1883 var afgaaet ved døden (se Revyens nr 1), blev posten opslaaet vakant. Følgende mænd ansøgte om denne: dr. phil. *Göring*, dr. phil. *Hoffory*, dr. phil. *Herm. Möller*, cand. mag. *C. F. V. Petersen* og cand. jur. *Nissen*, hvorhos dr. phil. *C. A. E. Jessen* androg om, at det midlertidig maatte blive ham overdraget at holde forelæsninger over tysk sprog og literatur. Ved kgl. resol. af 20 decbr. 1883 blev dr. phil. *H. Möller* udnævnt til normeret docent i tysk sprog og literatur.

Forelæsninger og øvelser.

I følge en i konsistoriums kontor udarbejdet oversigt, have universitetets forelæsninger og øvelser i foraarshalvaaret 1883 været benyttede af

262	theologiske studerende
236	juridiske "
24	statsvidenskabelige "
272	lægevidenskabelige "
35	filologiske "
28	studiosi magisterii (filos. fakultet)
17	" (matematisk-naturvidenskabeligt fakultet)
13	der endnu e' havde valgt studiefag
hvortil kommer	
54	polytekniske studerende
60	farmaceutiske "
15	land-, skov- og havebrugslever
5	skolelærere
2	studerende fra fremmede universiteter, tilsammen

Akademiske grader.

Doktorgraden i filosofi er d. 21 decbr 1883 erhvervet af C. N. Starcke. Afhandling: „L. Feuerbach. En monografi“. Opponent: prof. Heegard og Höfding.

Doktorgraden er d. 22 s. m. erhvervet af fhv. klinisk assistent ved fødselstiftelsen P. Koefoed. Afh: „Om anvendelsen af anæsthetica under fødsel ved naturen.“ Opp.: prof. Stadfeldt og Warncke.

Videnskabelige samlinger.

Ved kgl. resol. af 7 decbr 1883 er det bifaldet, at den ved reskr. af den 24 sept. 1772 anordnede bestandige kommission for den Arne Magnæanske stiftelses bestyrelse, der i henhold til kgl. resol. af 9 juni 1850 og 8 maj 1883 (se revyens nr 2) bestaar af sex medlemmer, herefter kun kommer til att bestaa af fem medlemmer, nemlig to eforer, der vælges af konsistorium ved Kjøbenhavns universitet eller det akademiske raad, der maatte træde i stedet for konsistorium, blandt universitetets lærere, saaledes at saa længe konsistorium beholder dets nuværende form, i det mindste den ene af dem bør være consistorialis, og to andre medlemmer, der efter forslag af konsistorium beskikkes af ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet med frit valg mellem universitetets lærere og andre, der maatte være villige til at overtage en saadan kaldelse, samt endelig af universitetsbibliothekaren saaledes, at denne sidste i medfør af sin embedsstilling har sæde i kommissionen.

Legater og stipendier.

J. L. Smiths legat for kandidater og videre komne er af konsistorium d. 5 decbr 1883 fornyet paa 2 aar for cand. jur. V. A. Secher, dr phil V. A. Møllerup og cand. mag. O. Christensen, samt paa 1 aar for dr phil. J. Paludan. Første gang tillagdes stipendiet cand. jur. C. Torp, dr med. J. T. Bjerrum, dr med. J. V. Wichmann og dr phil H. Valentiner. Til at nyde højere lod oprykkede dr phil. J. Paludan og dr phil. W. Sørensen.

Rosenkrands' rejsestipendium er af patronen i decbr termin tildelt cand. theol. P. G. Koch og cand. theol. N. Hjort.

C. Goos.

Helsingfors.**Større Konsistoriet.**

Den 14 Dec. Beslöt hos kanslern hemställa om inrättande af tvänne nya extra-ordinarie professioner i medicinska fakulteten, nämligen i pediatrik och i hygieni.

Ett ledigt Rehbinderskt stipendium (1,150 m. pr år) bortgafs åt fil. mag. E. Stenij (orientalska språk).

Det Hedmanska stipendiet (960 m. pr år) tilldelades fil. mag. Z. Schalin (teologi).

Mindre Konsistoriet.

Den 28 Nov. På förfrågan af Kejs. Senaten beslöt kons. tillstyrka det fortsatta utbetalandet af det anslag, 6,000 mark årligen ur statsmedel, hvilket studentkårens etnografiska museum hittills åtnjutit.

Den 14 Dec. Meddelades, att vicekanslern beviljat prof. C. G. Estlander fortsatt tjänstledighet intill den 1 febr. 1884, och beslöt, att doc. E. Aspelin fortfarande intill sagde dag skulle bestrida prof. i estetik.

Doc. F. Elfving föreslogs till erhållande af lägre docentarvode, och doc. R. Hermanson tilldelades en gratifikation af 500 mark ur fiscus rectoris.

Beslöt öfverlåta redaktionen af Finlands statskalender, som hittills ombesörjts af numera afidne sekreteraren K. T. J. Schanman, åt doc. V. Vasenius.

Finska vetenskaps-societeten hade anhållit, att kons. ur Univ:s disponibla medel måtte tilldela en summa af 1,500 mark åt observatörerna vid Sodankylä polarstation E. Biese, G. Petrelius och K. Granit. Kons. beslöt hos kanslern hemställa om utbetalning af nämnda belopp ur tullmedelsfonden.

Den 22 Dec. På framställning af fys. mat. sektionen beslöt kons. hos kanslern hemställa om tilldelande af en gratifikation stor 1,750 mark åt doc. H. A. Wahlfors för hans tjänstgöring vid kemiska laboratorium under nästinstundande vårtermin.

E. Hjelt.

Innehåll:

Martensen: Af mit Levnet.

Matthiass: Foenus nauticum.

Borgh, van der: Statistische studien.

Zeller: Geschichte der griechischen Philosophie.

Schrader: Die Keilinschriften und das alte Testament.

Schöldström: Förbiskymtande skuggor.

Gigas: En spansk Marsk Stig.

Dahl: Die partikel Ut.

Probst: Beiträge zur lateinischen Grammatik.

Schumann: Vokalismus und Konsonantismus des Cambridger Psalters.

Horstmann: S. Editha.

Toulmin Smith: Gorboduc.

Reusch: Die Fossilien führenden krystallinischen Schiefer von Bergen.

Bohlin: Folktoner från Jämtland.

Ebering: Bibliographischer Anzeiger für romanische Sprachen und Literaturen.

Hartwig und Schulz: Centralblatt für Bibliothekswesen.

Universitetsangelägenheter (Upsala, Lund, Kristiania, København, Helsingfors).

Nordisk Revy,

hvilken i egenskap af tidning för vetenskaplig kritik och universitetsangelägenheter, utgifves i tvänne semestrar (= 16 nummer), den första, omfattande höstterminen (15 Sept.—15 Dec.), med 7 nummer, den andra, vårterminen (30 Jan.—30 Maj), med 9 nummer, kostar pr årgång:

på posten, utom postarvode, 3: 75.

i bokhandeln 3: 75.

Annonser för införande i Nordisk Revy mottagas antingen direkt af under-tecknade eller genom S. Gumælius' annonsbyrå, Stockholm. Pris: pr petitrad 20 öre, half sida 10 kr., hel sida 18 kr.

Upsala i Januari 1884.

R. Almqvist & J. Wiksell.

Lundequistska bokhandeln,

Upsala,

1 Drottninggatan 1.

Literaturhistoria och bibliografi.

- Anzeiger*, Bibliographischer, für romanische Sprachen und Literaturen, herausgegeben von Dr. *Emil Ebering*. I. 1. 2: — Utkommer med ett häfte hvarannan månad.
- Braun*, Lessing im Urtheile seiner Zeitgenossen. I. 9: —
- Croiset*, La vie et les oeuvres de Lucien. 5: 65.
- Larroumet*, Marivau, sa vie et ses oeuvres. 8: —
- Lincke*, Skizze der Altägyptischen Literatur. 3: —
- Müller*, Die wissenschaftlichen Vereine und Gesellschaften Deutschlands im 19:ten Jahrhundert. — Bibliographie ihrer Veröffentlichungen. 1. 6: —
- Quaritch*, Catalogue of books in historical or remarkable bindings. 5: —
- Reusch*, Index der verbotenen Bücher. I. 15: —
- Schmidt*, Lessing, Geschichte seines Lebens und seiner Schriften. I. 7: —
- Sittl*, Geschichte der griechischen Literatur bis auf Alexander den Grossen. I. 4: 80.
- Stern*, Geschichte der neuen Literatur. 1. Utkommer i 25 häften à 50 öre.
- Zabel*, Iwan Turgenjew. 4: —

Teologi.

- Schleiermacher*, Der christliche Glaube. 8: —
- Werner*, Die nachscotistische Scholastik. 11: 60.
— Der Augustinismus des späteren Mittelalters. 6: 40.
- Wrampelmeier*, Mittheilungen aus Schriften Luthers, Melanchtons und Cordatus'. 1: 50.

Rätts- och statsvetenskaper.

- Cardon*, Svolgimento storico della costituzione inglese. 2 dlr. 12: 80.
- Demombynes*, Les constitutions européennes. 2 dlr. 19: 20.
- Franklin*, Geschichte und System des deutschen Privatrechts. 4: —
- Gesetzgebung* des deutschen Reiches. I. 9: —
- Handbuch* des öffentlichen Rechts der Gegenwart, herausgegeben von H. Marquardsen. I: 1. 8: — II: 1. 9: —
- Leroy-Beaulieu*, Traité de la science des finances. 2 dlr. 20: —
- Marx*, Das Kapital. I. 9: —
- van Wetter*, Les obligations en droit romain. I. 7: 75.

Medicin.

- Archiv* für Augenheilkunde, XIII Jahrgang. 16: —
- Balandin*, Klinische Vorträge aus dem Gebiete der Geburtshilfe und Gynæcologie. I. 12: —
- Bastian*, Das Gehirn als Organ des Geistes. 2 dlr. 12: —

- Cheyre*, Die antiseptische Chirurgie. 15: —
- Gegenbaur*, Lehrbuch der Anatomie des Menschen. 24: —
- Harnack*, Lehrbuch der Arzneimittellehre. 17: —
- Hebra*, Die krankhaften Veränderungen der Haut. 12: —
- Langer*, Anatomie der äusseren Formen. 9: —
- Leube*, Bedeutung der Chemie in der Medicin. 1: —
- Rohlf's*, Geschichte der deutschen Medicin. 3 dlr. 38: —
- Schlickum*, Wissenschaftliche Ausbildung des Apothekerlehrlings. 10: —
- Windelband*, Geschichte der Medicin. 15: —

Naturvetenskaper.

- Abhandlungen*, Paläontologische. I: 1—4. 55: —
- Ackermann*, Beiträge zur physischen Geographie der Ostsee. 10: —
- Centralblatt*, Biologisches, herausgegeben von J. Rosenthal. III Jahrgang. 16: —
- Hellmann*, Repertorium der deutschen Meteorologie. 14: —
- Hertwig*, Die Symbiose oder das Genossenschaftsleben im Thierreich. 1: 80.
- Mach*, Die Mechanik. 8: —
- Rau*, Die Theorien der modernen Chemie. 3 hftn. 13: —
- Vogel*, Die chemischen Wirkungen des Lichts und die Photographie in ihrer Anwendung in Kunst, Wissenschaft und Industrie. 6: —
- Weismann*, Ueber Leben und Tod. Eine biologische Untersuchung. 2: —
- Wiedersheim*, Lehrbuch der vergleichenden Anatomie der Wirbelthiere. 2 dlr. 36: —
- Wiesner*, Elemente der Organographie, Systematik und Biologie der Pflanzen. 10: —

Filosofi.

- Herbart*, Encyclopädie der Philosophie. 5: —
- Studien*, Philosophische, herausgegeben von Wilhelm Wundt. I: 1—4. II: 1. à 4: —
- Stumpf*, Tonpsychologie. I. 7: 50.
- Windelband*, Präludien. 6: —
- Wundt*, Logik, I: Erkenntnisslehre, 14: — II: Methodenlehre, 14: —

Allmän språkvetenskap. Österländska språk.

- Brugsch*, Astronomische und astrologische Inschriften der altägyptischen Denkmäler. 50: —
- Delitzsch*, Die Sprache der Kossäer. 10: —
- Miklosch*, Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen: I. Lautlehre. 20: — II. Stammbildungslehre. 15: — III. Wortbildungslehre. 18: — IV. Syntax. 30: —

I bokhandeln har utkommit:

I ÄKTENSKAPSFRÅGAN.BETRAKTELSE MED ANLEDNING AF H. IBSENS
FAMILJEDRAMERAF
L. H. ÅBERG.

Pris: 1: 25.

» — — — Den, bästa redogörelse för äkten-
skapets teori, som vår literatur äger, — för-
tjänar att finna uppmärksamma läsare särskildt
i en tid sådan som denna, då de gamla sed-
liga formerna för förhållandet mellan man och
kvinna angripas från så många håll, och då
ofta det yngre släktets förtattare bjuda, i stäl-
let för hvad de rivit ned, antingen ingenting
alls eller och mer eller mindre hållningslösa
godtyckshistorier, som i detta hänseende san-
nerligen äro »stenar i stället för bröd». För-
fattaren till denna skrift lämnar däremot vis-
serligen den gamla yttre auktoritetstrons bot-
ten, men har i en högre världsåsikt en ny
fast mark att bygga på.» (Nornan.)

I bokhandeln har utkommit:

UTVECKLINGSLÄRANAF
HERBERT SPENCER.ÖFVERSÄTTNING FRÅN ENGELSKAN AF
VICTOR PFEIFF.MED FÖRORD AF PROFESSOR
C. Y. SAHLIN.

Pris: 6 kr.

» — — — Herbert Spencer har europeiskt
verldsrykte. Det är ej nog med att hans bok
hvad tankeskärpa och vetenskaplighet beträf-
far är en filosofi af verklig rang och betyden-
het, utan han särskiljer sig därjämte fördel-
tigt från den moderna, ofta så ytliga vanan
att förneka eller helt enkelt ignorera den and-
liga faktorn, den öfver sinneverlden upphöjda
erfarenheten i människonaturen. Därigenom
erhåller också hans filosoferande en viss varm
färgton, och på samma gång han uppvisar hela
ändligheten och otillräckligheten af vårt ve-
tande, visar han äfven den outplånliga nöd-
vändigheten i vårt väsen att tro på Gud, ett
evigt och rent andligt lif. — — — (Vikingen.)

I bokhandeln har utkommit:

UNIONENOOH
KONUNGENS SANKTIONSRÄTT
I NORSKA GRUNDLAGSFRÅGORAF
H. L. RYDIN.

Pris: 2 kr. 50 öre.

Ur innehållsförteckningen: De af Sverige
ing. traktater ang. förenings tillvägabrinn-
gande. — Eidsvoldskonstitutionens innehåll.
— Norges ställning efter den 17 Maj och den
förändring deri, som åstadkoms genom kriget
med Sverige samt fördragen i Moss. — Nors-
ska stortinget 1814. — Rikssårens tillkomst
och karakter. — Olika slag af statförenin-
gar. — Konungens sanktionsrätt, bekräftad
af den i Norska stortinget följda konstitutio-
nela praxis. — Skälen för och betydelsen
af Norska stortingets beslut den 9 Juli 1880.
— Juridiska fakultetens utlåtande om Konun-
gens veto och Höjers försvar af det suspensiva
veto.

I bokhandeln har utkommit:

Rom. rikets författningshist.
från Augustus till vestrom. rikets fallaf
S. F. HAMMARSTRAND.

Förre afdelningens förra häfte.

Pris: 1: 50.

» — — — inledningen till ett literärt företag,
som är egnadt att väcka den största uppmärk-
samhet så väl hos historieforskaren i vidsträckt
bemärkelse som hos den klassiske filologen.
Redan det sällsynta i ett mera omfattande
sjelfständigt arbete på den klassiska fornkun-
skapens område i vårt land är nog för att
draga uppmärksamheten härför; därtill kom-
mer, att det arbetsfält, som förf. valt, är ett
äfven i de länder, där den klassiska filologi-
ens studium ifrigast bedrivs, jämförelsevis min-
dre bearbetadt — — —

Den senare kejsartiden har hittills varit till-
bakasatt.»
(Ur en längre anm. i *Hist. Tidskrift* 1883, h. 2.)

I bokhandeln har utkommit:

ANTECKNINGAR

EFTER

PROFESSOR **E. V. NORDLINGS**

FÖRELÄSNINGAR

ÖM BOSKILNAD

OOH

OM BEHANDLINGEN AF DÖD MANS BO.

UTGIFNA AF

JURIDISKA FÖRENINGEN I UPSALA.

ANDRA GENOMSEDDA UPPLAGAN.

Pris: 5: 75.

Innehåll: Inledning. Om Boskilnad. Histo-
rik. I. Boskilnad oberoende af konkurs. II. Bos-
kilnad i sammanhang med konkurs. — Om
behandlingen af död mans bo med särskildt
afseende å K. F. huru gäld vid dödsfall betala-
skall och om urarvtagörelse m. m. den 18
Sept. 1862. — Om behandling af död mans bo
enligt den nu gällande rätten.

I bokhandeln har utkommit:

Skrifter

af

Christopher Jacob Boström

utgifna af

H. Edfeldt.

TVÅ DELAR. Pris: 15 kr.

»Det svenska folket har länge kunnat vänta
sig, att någon af Boströms lärjungar skulle samla
och utgifva hans skrifter. Hedern att äntli-
gen hafva fullbordat detta betydelsefulla värf
tillhör Docenten Edfeldt i Upsala, en af Bo-
ströms sista omedelbara lärjungar, och en, som
alltid visat en synnerlig pietet för den store
tänkarens minne. Om en sådan pietet vitnar
och hela det sätt, hvarpå Docenten Edfeldt
nu gått till väga. Han har nämligen icke in-
skränkt sig till att å nyo gifva ut, hvad Bo-
ström själf låtit trycka, utan han har äfven
uppsökt dem af Boströms arbeten, som förut
blott funnits i handskrift, och ordnat dem alla
efter tidsföljden för deras författande. — — —
(A. Nyblæus i »Ny Sv. Tidskr.» Jan. 1884)

I bokhandeln har utkommit:

STUD. I FRIHETSTIDENS VITTERHET.
—
DEN POLITISKA VISANJÄMTE MEDDELANDEN OM
CENSUREN OCH UTLÄNSK LITERATUR I SVERIGEAF
ISAK FEHR.

Pris: 1: 50.

Innehåll: I. Inledning. Frihetstidsliteratu-
rens egendomliga skaplyne. Politiken i fri-
hetstidens literatur. Politiken i frihetstidens
poetiska literatur. Den politiska sagan. —
II. Den politiska visan. Inledning. Den poli-
tiska visan år 1719. Den politiska visan 1720
— 39. Den politiska visan 1739 — 43. Den poli-
tiska visan 1744 — 54. Den politiska visan
1755 — 56. Den politiska visan 1757 — 65. Den
politiska visan 1765 — 72. — III. Censuren.
Källskrifter. Benzelstiernas censorsjournal. —
IV. Utländsk literatur i Sverige. Källskrifter:
Boksamlingar före 1750. Boksamlingar efter
1750. Öfversättningsliteratur. Slutresultat.

I bokhandeln har utkommit:

SENILIA
DIKTER PÅ PROSA

AF

JWAN JURGENJEFF.

ÖFVERSATT FRÅN RYSKAN

AF

ALFRED JENSEN.

ANDRA UPPL.

Pris: 1: 50.

» — — — Vi känna igen den ädle skalden
drag för drag; hans omutliga sanningskärlek,
hans glödande fosterlandskärlek, den skarpa
blick, hvarmed han tränger till hvarje saks
kärna, hans härliga, storartade förutsättnings-
frihet och deraf följande ädla fördragsamhet,
hans innerliga medkänsla för djuren, hans dy-
stert färgade, pessimistiska, djupt manliga
världsåskådning — — — (Aftonbladet.)

I bokhandeln har utkommit:

BIBELN I VÅRA DAGAR.

ÅTTA FÖRELÄSNINGAR

OM

DEN NYARE BIBELKRITIKENS RESULTAT

AF

JOHN W. CHADWICK.

ÖFVERSÄTTNING AF

VICTOR PFEIFF.**Innehåll:**

Gamla Testamentet: Profeterna. — De his-
toriska böckerna. — Lagen: Moses och Pen-
tateuchen. — Psalmerna och andra skrifter. —
Apokryfna: Den felande länken. — Nya Tes-
tamentet: Epistlarna. — De katolska epist-
larna; Uppenbarelser; Apostlagerningarna. —
De fyra evangeliererna.

298 sidor. Pris: 2: 50.